

Radikalisering mot våldsbejakande extremism

Förklarande faktorer bakom förekomsten och
svenska kommuners utmaningar i det
preventiva arbetet

Av Aqba-Ar Rawi och Caroline Ehrenlans

Tack	2
Disposition	3
Sammanfattning	4
1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Avgränsningar och rättssociologisk relevans	7
1.3 Syfte	7
1.4 Frågeställningar	7
2. Tidigare forskning	8
2.1 Utmaningar i det lokala trygghetsskapande arbetet - risker och sårbarheter.....	8
2.2 teoretiska utgångspunkter på individnivå.....	9
2.3 Hur kunde det gå så fel?	12
3. Begrepp och definitioner	13
4. Metod	13
4.1 Reliabilitet och validitet	15
4.2 Etiska överväganden	15
4.3 Förtydligande kring våra roller i förhållande till uppsatsen	16
5. Teori	17
5.1 Teoretiska ramverk utifrån Jürgen Habermas teorier om kommunikativt handlande, livsvärldar och system.....	17
5.1.1 Systemet och livsvärlden.....	17
5.2 Kollektivismen kräver att alla engageras jämlikt.....	20
5.3 Kommunikationen viktig för inbördes förståelse.....	21
5.4 Moderna samhället	22
5.5 Världens orättvisor	24
5.6 Konfliktytor	24
5.7 Omvänd sekulariseringsprocess	26

5.8 Sammanflätning av det komplexa samhällets livsvärldar	27
5.9 Misslyckandet av det förebyggande arbetet mot radikal extremistisk jihadism	28
5.10 Missförstånd kring rekryteringen och platser för radikalisering	29
6. Materialet	29
6.1 Tre olika Intervjuer med teologiskt utbildade imamer i Sverige	30
6.2 Gruppintervju med ungdomar om radikalisering	38
6.3 Intervju med en trygghetssamordnare i en mellanstor stad i södra Sverige	41
6.4 Kvalitativ intervju med justitieminister Morgan Johansson	47
7. Analys.....	49
8. Slutsats	58
8.1 Självkritik	62
9. Referenser.....	63
10. Bilagor.....	66

Tack

Vi vill innan vidare läsning inleda med att rikta ett jättestort tack till vår mycket kompetenta handledare professor Reza Banakar, för alla användbara tips kring teorier och uppsatsen i sin helhet. Hjälpen har varit ovärderlig. Vi vill även tacka alla informanter som ställt upp, inte minst Justitieminister Morgan Johansson.

Lund maj 2016

Caroline Ehrenlans och Aqba-Ar Rawi

Disposition

Inledning, här presenteras en förklaring till innebörden av radikaliserings mot våldsbejakande extremism och hur vi avgränsar oss i den här uppsatsen mot ett specifikt område av de våldsbejakande extremistiska grenarna, våldsbejakande jihadistisk extremism. Det mot bakgrund av att fenomenet är aktuellt debatterat samt efter att olika myndigheter belyst omfattningen av problemen med den formen av extremism. Vi presenterar även uppsatsens syfte och dess frågeställningar i inledningen. Efter det presenteras en redogörelse för förekomsten av våldsbejakande jihadistisk extremism och olika teoretiska förklaringsmodeller.

Begrepp och definitioner, i den här sektionen presenterar vi en liten ordlista över de begrepp och definitioner som vi använder oss av i uppsatsen. Vi härleder här till våra definitioner av begreppen som vi sedan använder i uppsatsen.

Disposition, Den här sektionen befinner du dig i nu i läsande stund. Här ger vi en liten miniguide till dig som läsare för hur uppsatsens olika delar disponeras.

Metod, här redogör vi för hur vi gått tillväga kring materialet i uppsatsen. Exempelvis hur vi gått tillväga kring de kvalitativa intervjuerna, hur de lagts upp och vilka eventuella mallar för intervjuunderlaget som vi använt oss av, hur urvalet gjorts etcetera.

Teori, i den här sektionen presenterar vi den huvudteori som vi applicerar på vårt arbete, nämligen Jürgen Habermas teorier om system, kommunikation och livsvärld. Hur människor agerar utifrån olika livsvärldar och hur samhällets myndigheter agerar utifrån ett system. Habermas redogör för hur kommunikationen mellan två livsvärldar kan uppstå genom intersubjektiva handlingar, det vill säga det kommunikativa utbytet mellan exempelvis två individer.

Materialet, Det är i det här avsnittet som vi presenterar uppsatsens kvalitativa intervjuer. Vi behandlar här intervjuerna med egna reflektioner och utifrån teorin och mot relevanta citat som informanterna uttryckt. Genom informanternas redogörelse och tolkningar för de olika frågorna kring radikaliserings reflekterar vi alltså i en egen deskriptiv del och mot bakgrund av vår teori (Habermas teorier om kommunikation, livsvärld och system).

Om du som läsare vill se vad informanterna svarat är det alltså till det här avsnittet du ska gå. Ett tips om du inte vill läsa hela uppsatsen, men om du ändå är intresserad av hur

informanterna resonerar är därför att du som läsare hoppar direkt till detta kapitel och läser det som en reflektion kring intervjuerna.

Analys, här presenterar vi en analys över de uppgifter som informanterna givit under intervjuerna, samt reflekterar dem utifrån teorin. Vi fördjupar oss här i olika orsaker till fenomenet radikaliserings mot våldsbejakande jihadism och genomför således en analys utifrån de intervjuer som presenterats i materialet.

Slutsats, detta avsnitt säger sig självt. Här presenterar vi nämligen uppsatsens slutsats, utifrån teorin, analysen och de uppgifter som inkommit i intervjuerna. Vi föreslår också eventuella lösningar samt kortfattade förslag på framtida forskning på området. Vi knyter även an till våra valda kvalitativa forskningsfrågor och besvarar dem mot bakgrund av de tolkningar som framkommit i de kvalitativa intervjuerna.

Referenser, i det här avsnittet hittar du de referenser som vi använt oss av. Referenserna är uppställda i bokstavsordning.

Bilagor, Transkriberingarna till intervjuerna finns efter förfrågan, med tanke på sekretessen mot informanterna. Här finns även den mindre intervjuguide som funnits med som underlag till intervjuerna.

Sammanfattning

Fenomenet våldsbejakande extremism debatteras flitigt i olika media. Myndigheterna förmedlar idag betydelsen av att förebygga förekomsten av våldsbejakande extremism tidigt och företeelsen att individer intar radikala extremistiska hållningar. Det är viktigt att påpeka att våldsbejakande extremism förekommer i många former, mot bakgrund av olika samhällsfenomen, exempelvis utanförskap, genom olika ideologier så som högerextremism, religiös extremism men också vänsterextremism. I den här uppsatsen avgränsar vi oss mot att analysera våldsbejakande extremism mot jihadism. Efter olika terrorattentat i världen och i Europa och där gärningsmännen haft kopplingar till Sverige blir fenomenet dessutom aktuellt att analysera. Exempelvis förs en debatt kring vilka faktorer som skulle ligga bakom uppkomsten av radikaliserings, men även huruvida samhället på ett tillräckligt kraftfullt sätt lyckas förebygga formen av våldsbejakande extremism i praktiken och exempelvis inom ramen för det kommunala preventiva arbetet. På samma gång som samhällets företrädare balanserar mellan att arbeta med generella åtgärder mot extremism framkommer även en bild av att olika skräddarsydda lösningar och insatser mot olika extremism skulle behövas för att

förhindra en vidare utbredning av företeelserna. I denna uppsats har vi därför valt att intervjua olika samhällsaktörer på olika nivåer, dels på systemnivå så som teologer och Imamer, en kommunal säkerhetssamordnare i en svensk storkommun, justitieminister Morgan Johansson, men även utifrån medborgarnas livsvärldar där vi valt att intervjua olika ungdomar som varit i närheten av jihadistisk extremism. Vi analyserar sedan hur de olika informanterna tolkar och anser att myndigheterna bör arbeta förebyggande och hur informanterna ser på företeelsen av våldsbejakande extremism. Vidare undersöker vi huruvida själva rekryteringsprocessen kan förklaras utifrån Jürgen Habermas teorier om system, livsvärld och kommunikation i det globala samhället. Där med redogör vi för länken mellan det etablerade samhällets system och den bristande kommunikationen mellan systemet kontra olika livsvärldar vilket är en realitet som kan ligga till grund för exempelvis förekomsten av extremism. Vi redogör även kortfattat för den roll som rätten spelar som konfliktlösande part. Vidare förklarar vi utifrån informanternas tolkningar huruvida det skulle vara nödvändigt eller inte att förtydliga kommunernas brottsförebyggande arbete genom exempelvis ändrad lagstiftning, så som ett förtydligande redan i kommunallagen i definitionen av kommunens förebyggande åtaganden, för att därigenom få kommuner att åläggas ett utvidgande ansvar för förebyggande insatser och policys mot våldsbejakande extremism.

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Radikalisering mot "Våldsbejakande extremism" är inget nytt fenomen utan det har länge förekommit tankar i olika samhällen kring hur och vad det är som gör att människor radikaliserar sig mot ideologier som tar sig extrema uttryck eller som uppmanar till och resulterar i exempelvis våld mot grupper eller individer. Det går inte att komma ifrån det faktum att det i många fall bland de individer som radikaliserar sig mot extremism finns en bakgrund av förtryck eller orättvisor i någon form som triggar igång sådana reaktioner hos individen.

Radikalisering mot våldsbejakande extremism och där exempelvis våldsbejakande jihadism ingår, kan grunda sig i individer som av olika anledningar blivit förbisedda av det etablerade samhället, inte upplever sig hörda eller tillräckligt inkluderade. Det kan exempelvis ligga utanförskap bakom, men även rasism, stigmatisering och ekonomiska orättvisor. Det ska dock inte förknippas med ett ursäktande för exempelvis de våldshandlingar som riskerar följa som konsekvens från de radikaliserade individerna, men det bör ändå finnas med som en bakgrund när man studerar radikaliseringsfenomenet och individerna bakom. Inom analysen av

radikalisering mot extremism blir det även en fråga om vad som anses vara radikalt och vem som definierar själva begreppet radikal. Det vill säga den förståelsesfär som ämnet studeras ifrån. Givet blir att människor utgår från normer och vad som anses vara den allmänna uppfattningen om hur samhället är beskaffat och hur de förhåller sig till definierade normer inom det befintliga systemet, det är även då vi kan definiera vilka som genom olika processer avviker åt något håll. Det är viktigt att skilja på definitionen radikal i den mening att gruppen är för reformer som ligger utanför allmänt vedertagna ramar från den form av radikal som förknippas med just "våldsbejakande radikaliserings" och där det senare exempelvis kan leda fram till extremism, i samhällsskadliga syften. Det senare är en långtgående helt annan fraktion i strid med systemets grundläggande ramar. För att förenkla begreppet något skulle vi kunna definiera radikaliserings mot våldsbejakande extremism utifrån processer som ofta utgår ur ideologier som angriper minoriteter, eller majoriteter med exempelvis hot om våld, repressalier, förtryck, eller de som agerar samhällsomstörtande av något slag, och för vilka individer inom den givna gruppen kan radikaliserats genom så kallad våldsbejakande radikaliserings. Ser vi till den Europeiska kontinenten, behöver man inte blicka särskilt långt tillbaka för att exempelvis hitta ideologier där styrande grupper radikaliserades i den mån att konsekvensen till och med resulterade i folkmord, utrotning av människor och förtryck. Det är därför viktigt att ha i åtanke att radikaliserings kan ske åt olika håll, i olika skepnader och användas i olika syften samt av olika krafter och grupperingar. Radikaliserings kan däremot förekomma i olika stor omfattning mellan de olika förgreningarna och vid olika tillfällen vilka även hänger samman med upplevda orättvisor, världspolitik, ekonomiska och sociala förutsättningar för olika individer och många fler faktorer där gemensamma punkter för andra former av avvikande beteende även föreligger. För att definiera den totala orsaken bakom varför människor radikaliserats mot extremism, och våldsbejakande krafter behöver betraktaren greppa stort och frigöra sig från sina invanda tankemönster, sin livsvärld, för att anta och försöka förstå olika perspektiv, på individnivå, mesonivå och makronivå – systemnivå och därmed ta till sig hela problembilden samt förklaringarna bakom. Det är även viktigt att lyfta fram olika ojämlikhetsfaktorer som finns i samhället idag mot bakgrund av exempelvis intersektionalitet (De los Reyes & Mulinari, ss.100-104) och hur orättvisor även kan vara med och bidra till radikaliserings. Men samtidigt behövs tydlighet visas kring att individer ansvarar individuellt för sina handlingar och våldsbejakande extremism kan och ska inte ursäktas, utan tvärtom tidigt förebyggas på olika fronter och med olika angreppssätt.

1.2 Avgränsningar och rättssociologisk relevans

Vi ämnar där med att utifrån kvalitativa intervjuer med informanter på olika nivåer samt utifrån tidigare forskning undersöka olika faktorer bakom radikaliserings mot våldsbejakande extremism, där vi i uppsatsen valt att avgränsa oss mot jihadistisk extremism. Avgränsningen grundar sig dels i att jihadistisk extremism uppmärksammats efter den senaste tidens terrorattentat i Europa, men även utifrån att fenomenet kommit att aktualiseras och uppmärksammas i media allt mer den senaste tiden och att det där med fört till en allmän diskussion kring situationen samt kring det brottsförebyggande arbetet lokalt. Vilka olika möjligheter det finns för att förhindra vidare radikaliserings av individer etcetera. Media kan även utgöra en viktig roll i tidigt underrättelsearbete, eftersom de ringar in olika problembilder (Agrell & Treverton, ss.98-102). Vi undersöker genom informanternas berättelser och tolkningar om det kommunala brottsförebyggande arbetet genom lagstiftningen bör förtydligas, exempelvis genom tillägg i kommunallagen, för att där med på ett mer specificerat sätt än idag täcka eventuella behov av förebyggande insatser på lokal nivå och om insatserna enligt informanterna tydligare bör specificeras eller inte. I uppsatsen analyserar och reflekterar vi genomgående utifrån Jürgen Habermas teorier om Livsvärldar, system och kommunikation i det globala samhället, och återkopplar till teorin. Således är det här ett rättssociologiskt arbete och har en rättssociologisk förklaringsmodell.

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är där med att undersöka olika informanternas tolkningar och erfarenheter av situationen kring radikaliserings mot våldsbejakande extremism, företrädesvis jihadistisk extremism, och förklara dem utifrån Habermas teorier om livsvärldar, system samt kommunikation i det globala samhället och huruvida informanternas tolkningar kring situationen talar för att ett förtydligande genom lagstiftning i det kommunala brottsförebyggande arbetet skulle vara främjande för att förhindra radikaliserings i tidigt skede.

1.4 Frågeställningar

- Hur kan radikaliserings mot våldsbejakande extremism, så som jihadistisk extremism genom informanternas tolkningar av situationen förklaras utifrån Jürgen Habermas teorier om kommunikation system och livsvärldar i det globala samhället?
- Anser informanterna det vara nödvändigt med ett förtydligande i exempelvis lagstiftningen (kommunallagen) för ett mer effektivt kommunalt brottspreventivt arbete?

2. Tidigare forskning

2.1 Utmaningar i det lokala trygghetsskapande arbetet - risker och sårbarheter

I dag finns det brottsförebyggande arbetet inte utmärkande definierat specifikt i exempelvis kommunallagen utan det förebyggande arbetet bygger till stor del på frivilliga insatser från kommunens sida, samt att det är avhängigt av kommunens olika prioriteringar och förutsättningar i själva utfallet av det kommunala åtagandet (MSB, s.3 & ss.11-12). Länsstyrelsen påpekar även genom sin rapport ”Sociala risker i Skåne”, att det idag förekommer stora skillnader mellan olika kommuner i arbetet med sociala risker och att vissa kommuner inväntar andra myndigheter så som länsstyrelsen, för det preventiva arbetet. Trots detta arbetar de flesta större kommunerna idag aktivt med olika trygghetsskapande insatser för deras kommuns invånare (Länsstyrelsen 2012, ss.40-41). I arbetet med att förhindra radikaliserings mot våldsbejakande extremism blir det förebyggande arbetet extra viktigt och många av landets kommuner, antingen har eller är på väg att ta fram handlingsplaner mot våldsbejakande extremism inom kommunen, här är det återigen viktigt att förtydliga att våldsbejakande extremism förekommer i olika former och mot olika ideologier, exempelvis vit makt-miljön, olika högerradikala grupper och den autonoma vänstern men även, mot jehadsim, som idag betecknas utgöra ett av de största hoten mot rikets säkerhet (Nationella Samordnaren, 2016). Därför vi även valt att avgränsa uppsatsen till våldsbejakande jihadistisk extremism. Idag lever vi även i en globaliserad värld där personer från alla världens hörn kan sammankopplas via Internet och genom olika digitala forum. Det är en stor förändring i egenskaperna av människors tillgänglighet gentemot varandra. Genom olika kommunikativa medel så som Facebook, Skype, olika former av social media kan vi kommunicera och interagera med varandra över nationsgränser nästan gratis. Våra livsvärldar sammanförs vitt och brett. Denna utveckling i kommunikationsinfrastruktur kan givetvis användas både positivt och fredsbevarande genom att vi kommer varandra närmre, lär oss av varandras språk, kulturella utbyte och av varandras erfarenheter, blir vänner etcetera, men den kan även användas av olika krafter för att sprida budskap i våldsbejakande och radikaliserande syfte, exempelvis genom att mobilisera samhällsskadlig verksamhet som syftar till att störta demokratiska stater med våld, samt genom att agera och uppmana till våld eller, hot eller mord av vissa grupper. Inte minst samlas en del personer i det som kallas ”The dark web” (Weiman 2016, s.197).

2.2 teoretiska utgångspunkter på individnivå

Radikalisering mot våldsbejakande extremism kan som nämnts givetvis förklaras ur flera olika perspektiv och utifrån olika förklaringsmodeller, både generellt och indikerat.

Fenomenet kan även analyseras utifrån olika nivåer och behöver således separeras från de teoretiska utgångspunkter som arbetar individnära och ser till mikro-nivå, lägger fokus på individen och från de som förklarar enhetligt och på en övergripande analyserande makro-nivå. Båda kompletterar dock varandra för att ge helhetsbilden över situationen. Olika rapporter har bland annat påpekat att det länge har funnits en kritik mot att just de västerländska myndigheternas fokus legat på en individnära förståelsenivå (mikronivå) och att man därav missat helheten för att man betraktat individens omliggande sociala faktorer i första hand och utelämnat de ”obekväma” analyserande delarna som förklaringsmodeller utifrån en högre nivå mot systemet, eller normkritik (Schmid 2013, ss. 3-4). Denna kritik mot fenomenet utifrån en makro-nivå ska dock inte blandas ihop med det viktiga arbete som givetvis måste utföras parallellt och på den individnära nivån, där störst möjlighet finns till att påverka och förhindra människor från att radikaliseras.

Magnus Ranstorp som är forskare på försvarshögskolan, skriver bland annat i sin rapport ”Förebyggande av våldsbejakande extremism på lokal nivå”, om olika faktorer på indikerad nivå, (individ-nivå) och som kan vara med att bidra till att en person radikaliseras. I rapporten beskrivs hur olika riskfaktorer är med och påverkar individens väg mot radikalisering. Olika riskfaktorer kan exempelvis vara personens psykosociala förutsättningar och miljöfaktorer, fattigdom, utanförskap och liknande (Ranstorp et.al 2015). Vidare beskrivs även olika drivkrafter och dragningskrafter inom riskfaktorn för att en person ska radikaliseras mot en kriminell bana. Driv och dragningskrafterna är det som man inom forskningen även kallar ”Push och pullfaktorer”. Exempel på push och pullfaktorer och då olika drivkrafter, kan vara upplevda orättvisor på lokal och global nivå, upplevt förtryck mot sin person eller mot sin religion, diskriminering, utanförskap, personliga trauman, bristande framgång i demokratiska processer med samhället med mera (Ranstorp et.al 2015). Vidare beskrivs i rapporten även de dragningskrafter som kan vara med och inverka och det kan då röra sig om exempelvis, känslor av kontroll och makt, tillhörighet med gruppen, status och social gemenskap, tydliga regler för hur man ska leva sitt liv, övertygelse om att man representerar ”det goda” med mera (Ranstorp et. Al 2015, s.14). I rapporten belyser Ranstorp även vikten av att de uppräknade push och pullfaktorerna är exempel och att det naturligtvis finns människor som upplever dem i olika riktningar men som ändå aldrig skulle utöva exempelvis våld mot någon annan individ

(Ranstorp et. Al 2015). Det finns således många vägar in i radikaliserings för en individ som ligger i riskzonen. I rapporten (Ranstorp et. al 2015), nämns även några specifika faktorer mot radikaliserings mot våldsbejakande jihadistisk extremism så som i fall där det rör sig om rekrytering till exempelvis en terrororganisation. Eftersom en ofta förekommande faktor är att individen som radikaliseras, snabbt blir personlighetsförändrad och börjar instruera (fostra) anhöriga i att leva mer religiöst. Samtidigt som personen förskjuter gamla vänner och kontakter som anses vara "otrogna" (Ranstorp et. al 2015, ss.15-16). Det kan ofta vara så att den som rekryteras till exempelvis terrororganisationer romantiserar och glorifierar sekten. De fasansfulla delarna utelämnas och istället betonas gemenskapen, systerskapet/ broderskapet och lockelser om en bättre tillvaro som påstås uppkomma genom att individen ansluter sig.

Hur beskrivs då de utlösande faktorerna för system som leder fram till att terrorsektorer med radikaliserade individer ursprungligen växer fram? om man zoomar ut ur individnivån och går på en mer generell nivå kan det handla om en brist på demokrati, en rättsstat som fallerat, snabb modernisering och ideologiska konflikter, inbördeskrig, revolutioner och diktaturer med exempelvis ledare som förtryckt och individer som fostrats in i att tänka svart eller vitt och där våld används som "lösningar" av konflikter. Det kan även handla om att samhällets maktbalans fallerat med förtryck av oliktankande grupper och där ett starkt missnöje får grogrund att växa fram. Man kan även härleda till så kallade "trigger events", utlösande faktorer där något världspolitiskt har inträffat och att en massa reagerar på den världspolitiska händelsen (Ranstorp et. Al 2015, s.16). Exempelvis genom protester, upplopp och kanske i förlängningen radikaliserings mot extremism. En bidragande faktor till exempelvis terrorsektors upprätthållande kan vara det faktum att personer som hamnat i djup kriminalitet inte ser någon framtid inom den etablerade staten utan alternativet för individen blir att upprätthålla sig på "andra sidan" lagen och fortsätta med sin kriminella verksamhet för att inte fängslas eller för att inga tillräckliga livschanser i den vanliga världen upplevs finnas.

Om man ser till olika teoretiska förklaringsmodeller som finns till varför individer idag radikaliseras kan vi analysera vidare genom att påpeka att det finns olika risk och skyddsfaktorer som gör att människor radikaliseras eller inte gör det.

Uppdelning i olika moment eller skydds och riskfaktorer från eller mot radikaliserings är även något som styrks i den brittiska forskningen då man studerat personer som radikaliserats mot bland annat våldsbejakande jiahadism (Briggs & Birdwell 2009, s.2).

Det är inte svårt att tänka sig hur viktig roll den radikaliserande personens nära och direkta omgivning spelar. Om det finns någon närstående som exempelvis kan motverka ett destruktivt mönster eller en överdriven religiositet eller exempel där individen börjar rättfärdiga exempelvis våld eller terrorism och fånga upp individen i tidigt skede kan mycket förhindras. Men många gånger agerar den radikaliserade individen utifrån sin egna nyskapade livsvärld som kommit närmre de andra inom den extremistiska rörelsen istället för familjemedlemmar.

Jürgen Habermas behandlar i sina teorier, kring livsvärldar, system och kommunikation bland annat betingelserna för mänskligt handlande och inte minst den samhälleliga kontexten vi verkar inom. Och det kan vara värt att uppmärksamma att en förälders uppmärksamhet för ett beteende således därmed kan vara mera effektivt och avhållande från en destruktiv bana än exempelvis en socialarbeters avrådan från denna (Olesen & Pedersen 2011, s. 173). Där med växer betydelsen av att ”fånga in” varningssignaler tidigt och av personens nära omgivning.

Vidare nämner Habermas just diskrepansen mellan de han kallar livsvärldarna och systemet. Samhället är uppdelat i systemet, (staten), och livsvärldarna och mellan dessa råder olika styrlogiker. Denna samhällsbildning kan göra det svårt för exempelvis företrädare från livsvärldarna så som församlingsföreträdare, vänner, föräldrar och andra familjemedlemmar att slå larm om misstänkt radikalisering om inte väldigt goda riktlinjer, kontakter och handlingsföreskrifter finns att tillgå, och som ett stöd. Exempelvis nämner terroristforskaren Magnus Ranstorp att ”Några större och konkreta insatser för att specifikt förebygga och motverka våldsbejakande Islamistisk extremism i Sverige inte finns. Däremot finns insatser för att förebygga och motverka våldsbejakande högerextremism” (Ranstorp 2015, s.8). Vilket även ökar betydelsen av att börja arbeta tydligare med förebyggande insatser. Mot bakgrund av detta vilar också vårt beslut att i denna uppsats avgränsa oss mot jihadistisk våldsbejakande extremism framför andra extremism. Om man ser till Habermas teori om samhällets olika sfärer och hur dessa drivs av olika tankesätt därefter kopplar de till påståendet om att Sverige inte har några konkreta insatser för att förebygga jihadistisk extremism ser man att det finns ett stort problem. Särskilt eftersom det idag finns en stor grupp människor som genom digitalisering finns i riskzonen att radikaliserar av olika aktörer. Just ”nätterrorism” har på senare år blivit ett mer aktualiserat fenomen (Weiman 2016, s.197). Och nya sympatisörer kan genom teknikutvecklingen aktivt värvas över hela världen. En extremistisk organisation som kan tyckas vara långt borta i geografisk mening, når därför enkelt sina sympatisörer i andra länder via olika former av social media, spridningen blir stor och där med i viss mån

möjligheten till mobilisering. Extremister på hemmaplan kan också mobilisera kring olika former av forum och anonyma media där identiteterna möts i en annan form än vad de gjorde tidigare om man ser till historiska sammanslutningar och mötesplatser. Man kan säga att vi lever i en värld som till viss del kommit närmre oss, men på samma gång splittrat grupper och där samhällets medborgare kan uppleva ett avstånd mellan den styrande makten (systemet) och medborgarna med dess representerade livsvärldar.

2.3 Hur kunde det gå så fel?

I november 2015 inträffade några av de värsta terrordåden i den moderna europeiska efterkrigstiden. Många människor, civila människor mördades brutalt och skoningslöst av terrorister som opererade utifrån en för dem underbyggd ideologi. Europa blev där med återigen skådeplats för en mördande ideologis brutala framfart och där resultatet blev mord av civila. Attentaten i Paris chockade Europa och många miste sina anhöriga i terroristattackerna. I mars 2016 hände det igen, Europa drabbades åter igen och denna gång i Europas politiska och ekonomiska centrum, Bryssel. I båda fallen var det civila personer som fick sätta livet till, personer helt slumpmässigt utvalda och som berövades livet enbart eftersom de hade befunnit sig på fel platser vid fel tillfällen. Eftersom attackerna riktades helt mot civila, kvinnor, barn och män som var ute för att roa sig, äta middag eller resa. På senare tid har det även framkommit uppgifter om att de misstänkta terroristerna skulle haft kopplingar till Sverige (SVT 1). Hur är det möjligt ställer man sig frågan i ett land som Sverige, där självbilden av en stark välfärdsstat som sörjer för olika människors utveckling till goda medborgare ligger djupt fäst i den nationella självbilden. Hur är det möjligt att sådana terrorister vuxit fram?

Terrorattentaten i Europa skapar av förklarliga skäl en het debatt kring huruvida man bäst kan och bör förebygga den här typen av extremism mot terrorism i Sverige och även hur man förebygga radikal jihadistisk extremism lokalt ute i landets olika kommuner. Under 2014 innan de våldsamma Europeiska terrordåden inträffade, kom ett direktiv från dåvarande borgerliga regeringen om att en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism skulle utses och Mona Sahlin fick det nya samordningsuppdraget (Dir. 2014:103). Därefter skapades Nationella Samordnaren mot Våldsbejakande extremism. Samordnaren arbetar bland annat med riktlinjer och handlingsplaner för olika kommuner i hur de bör och kan arbeta förebyggande mot just våldsbejakande extremism. Vissa kommuner har upprättat handlingsplaner och andra har inte uppfattats lika tydliga i deras förebyggande arbete, utan har istället velat arbeta inom befintliga ramar och inom deras uppfattning kring lösningar (SR,1).

3. Begrepp och definitioner

Här följer en lista över definitioner till svåra ord som vi använder återkommande i uppsatsen och som kan vara bra att visa innan vidare läsning.

Radikalisering – process som innebär att en person antar en allt mer avlägsen inriktning för sin livsvärld i förhållande till övriga samhället och systemet

Våldsbejakande extremism – Extrema yttringar som via individens radikalisering exempelvis leder till från majoriteten extrema tolkningar av situationer, samt där dessa legitimeras med våld eller våldsglorifiering, exempelvis nazism.

Våldsbejakande jihadistisk extremism – Våldsbejakande extremism, fast mot en ideologi som bygger på individens eller gruppens tolkning av att kunna göra jihad, d v s en sorts plikt att upprätthålla ideologin. Och detta genom våld.

Livsvärld – Den värld som upprättas kring en grupp på abstrakt nivå och där individer ingår och som utgör dess handlingar och existerande utifrån ett gemensamt normerande handlande. Livsvärlden utgår således en abstrakt verkanssfär där individen kan ingå.

System – Det som skapas i det komplext sammansatta samhället där inte livsvärldarnas fulla integrering styr samhällsbildningen utan utarbetade rationella funktioner ”system”, för vilka samhället hålls samman genom strukturerade mediekkanaler.

Globalisering – Den process som utifrån ekonomi, kultur och politik knyter världens länder närmre varandra. Exempelvis genom att vi enklare kan resa, utföra handelsutbyte genom bilaterala avtal, ingår i multinationella konstellationer, och genom digitaliseringen exempelvis enklare utbyter varandras erfarenheter

Global governance – Rörelse som verkar för konfliktlösande ytor kring problem som rör fler än en nation och som verkar exempelvis för globala lösningar på olika stora problem.

Intersektionalitet – Olika diskriminerande faktorer

4. Metod

För att undersöka de tolkningar som våra informanter gör om varför personer radikaliserar har vi använt oss av ett kvalitativt upplägg i formen av olika djupintervjuer med för studien relevanta nyckelpersoner. Nyckelpersonerna som benämns som informanter i uppsatsen har

valts ut och en intervju har sedan lett oss till en annan främst inom ett snöbollsurval. Informanterna har tillfrågats för att ställa upp på intervjuer som beroende på informanten varat mellan några minuter och upp till två timmar för den längsta intervjun. Varje intervju har följt ett semistrukturerat upplägg där vi använt oss av en till viss del förstrukturerad mall med intervjufrågor. För att inte riskera att påverka informantens berättelser har vi därför valt att inleda varje intervju med en öppen fråga där informanten getts utrymme att berätta fritt om sin syn på radikaliserings mot våldsbejakande extremism, och våldsbejakande jihadistisk extremism, informantens tolkningar kring hur samhället bör förhindra uppkomsten av den samt om de anser att en definiering av det brottsförebyggande arbetet bör finnas med i kommunens underlag exempelvis i kommunallagen. Totalt har vi genomfört intervjuer med tre olika företrädare från civilsamhället, teologiskt utbildade Imamer, verksamma i Sverige. Vi har även intervjuat Justitieminister Morgan Johansson (S), samt en trygghets och säkerhetssamordnare i en storkommun i södra Sverige. Vi har även genomfört gruppintervjuer med ungdomar för att stämma av hur medborgarna ser på fenomenet kring radikaliserings, och radikaliserings mot våldsbejakande jihadism, varför den enligt informanterna uppstår och hur den kan förklaras utifrån livsvärldar och kommunikation. Detta för att även få förklaringar utifrån livsvärldens samhällssfär kring fenomenet. Vi har även analyserat informanternas tolkningar kring gällande preventiva åtgärder och lagstiftning och huruvida informanterna reflekterar kring lagstiftningen och eventuella förändringar i preventivt syfte. Studien skulle kunna definieras som mindre etnografisk i sin karaktär, men vi har även i studiens urval i fråga om betydelsefulla nyckelinformanter på systemnivån, där bland annat Justitieministern finns med i urvalet samt en säkerhetssamordnare inom en svensk kommun använt oss av visst målstyrt urval, det i kombination med ett snöbollsurval (Bryman 2013, s.350 & s.434). Valet av kvalitativ forskningsmetod har även varit av stor vikt för att så långt som möjligt kunna tränga in i livsvärldarnas sfärer och kunna se världen ur aktörernas ögon, fånga deras tolkningar och djupgående berättelser kring fenomenet (Bryman 2013, s.440). Det har exempelvis varit relevant i frågor kring de ungdomar som vi gruppintervjuat. För att inte riskera att påverka informanternas berättelser eller deras frihet kring berättandet har endast en mindre intervjuguide använts och som endast varit vägledande, men som dock kunnat föra intervjun i en till viss del likvärdig riktning för samtliga informanter (Bryman 2013 s.445). Vi vill vara tydliga med att varje intervju för övrigt har börjat med öppna frågor som givit informanten möjlighet att prata fritt. Den del som omfattas av gruppintervjuer av ungdomar har genomförts av en av oss (forskare) och med slumpvis utvalda ungdomar i samband med en fredagsbön i en mellanstor svensk stad. Informanterna var inte förberedda innan på att

ställa upp, och kunde därav påverkat om sina upplevelser. Förfrågan kring medverkan gjordes på plats varpå ungdomarna självmant valde att ställa upp för intervju. Hela tiden betonades frivilligheten i att delta samt att anonymitet var möjlig och att intervjun när som helst kunde avbrytas, samt att materialet endast skulle sammanställas i en kandidatuppsats.

4.1 Reliabilitet och validitet

Det är svårt att hålla lika stark reliabilitet som i en större omfattande kvantitativ studie och därför är vi tydliga med att påpeka att informanternas berättelser och tolkningar ska ses som indikatorer och förklaringar till ”varför” i våra frågeställningar och inte till hur det faktiskt statistiskt förhåller sig. Vi har medvetet valt att intressera oss för informanternas uppfattningar kring situationen och vill därmed förmedla dem och således inte dra generella slutsatser, vilket inte heller är syftet med studien. Större tillförlitlighet skulle även komma om vi haft fler informanter som deltagit vilket är något som kan påpekas för vidare forskningsförslag. Dock har vi använt oss av en binär tabell (Bilaga1), för att presentera framkomna kvalitativa data på ett kvantifierbart sätt, detta ska inte sammanblandas med en kvantifiering av underlaget utan som ett sätt att presentera kvalitativa data på ett tydligare sätt enligt den senaste forskningen (Drozdova & Gaubatz 2015, ss.56-57). En stor anledning till att vi valt att använda kvalitativ metod i uppsatsen är som sagt för att den enligt forskningen lämpar sig bra för att analysera ”varför” i olika komplexa problem och speglar tydligare individernas resonemang bakom olika företeelser (Denscombe 2013, s.232). Radikalisering mot våldsbejakande extremism anser vi vara just ett sådant komplext område. Studien skulle med fördel kunna kombineras med en utökad kvantitativ undersökning för att även analysera kring generaliserbarhet.

4.2 Etiska överväganden

Under arbetets gång har vi hela tiden gjort etiska överväganden. För att värna om våra informanter och deras integritet har vi informerat intervjupersonen i början av alla intervjuer om att det varit helt frivilligt att delta samt att intervjuerna när som helst kunnat avbrytas och informanterna har valt att ställa upp med sina berättelser. Vi har även informerat om att vi inte skriver ut några namn eller personuppgifter i uppsatsen. Eller exempelvis skickar bilagorna via Internet. De fås istället mot begäran. Vi är även tydliga genom hela uppsatsen med att påpeka varför vi valt att just arbeta med radikalisering mot våldsbejakande jihadistisk extremism i den här uppsatsen, att det kommer av en rad händelser och samhällsfenomen som den senare tiden belysts i den allmänna debatten, att olika myndigheter lyft en problematik och ett allvar kring den samt att vi inom ramen för uppdraget (kandidatuppsatsen), behövt

avgränsa oss mot en form av radikaliserings för att inte göra arbetet för stort och svårhanterligt. Samtidigt vill vi där med alltså återigen påminna om att problemen med radikaliserings förekommer inom flera områden, inom exempelvis högerextremism, olika former av politisk extremism, vänsterextremism men även då mot våldsbejakande jihadism. Det har även varit viktigt att genom arbetets gång kraftfullt förtydliga att den extremism vi ser idag så som jihadism inte ska stigmatisera exempelvis någon religion så som Islam som privat tro. Det är främst inte religionen utan andra krafter som utgör faktorerna bakom radikaliserings och det vill vi där med tydligt lyfta fram och därför förtydligar vi att vi analyserar radikaliserings utifrån ett rättssociologiskt perspektiv och med rättssociologiska förklaringsmodeller och teorier, där vi valt att använda oss av Habermas teorier kring livsvärld, system och kommunikation som förklaringsmodell för den sociologiska process som föreligger.

Genom det har vi i största mån försökt förhålla oss till allmänna etiska överväganden (Denscombe 2013 s.231). Intervjuerna har spelats in till olika ljudfiler och därefter spelats upp för att transkriberas och därefter använts som citat i uppsatsens material. Gruppintervjun hålls med olika ungdomar närvarande och på arabiska. Informanterna i gruppintervjun visste på förhand inte om ämnet utan den genomfördes genom ett naturligt sammanhang i anslutning till en tillställning och efter förfrågan om att ställa upp för intervju, varpå ämnet presenterades för ungdomarna och möjlighet att delta eller dra sig ur påpekades. Inga informanters namn har skrivits ut, förutom i de undantagsfall där informanten påpekat att det varit okej för att de utgör en offentlig person, där med visar vi respekt inför informanternas personliga integritet (Bryman 2013, s.132). Informanterna har alla meddelats om att intervjun enbart är till för att användas i detta arbete det vill säga kandidatuppsatsen i kriminologi och rättssociologi VT2016.

4.3 Förtydligande kring våra roller i förhållande till uppsatsen

Ibland kan det även vara bra att tydliggöra vilka roller ”forskarna” har inom den kvalitativa forskningen, inte minst eftersom det inom kvalitativ forskning inte råder samma möjligheter till replikerbarhet som vid kvantitativa, deduktiva studier (Bryman 2013, s.368). Således har vi som ”forskare” exempelvis ingen religiös bakgrund, och det har inte påverkat i valet av informanter. De imamer som finns med i studien finns med för att de haft något att förmedla som representanter för civilsamhället. Givetvis är vi införstådda med att de befinner sig inom sin förståelsesfär och livsvärld och att studien där av skulle kunna ge andra svar om andra informanter med andra religiösa inriktningar valts ut och djupintervjuats. Där finns som sagt utrymme att föreslå till den fortsatta forskningen. Därför påpekar vi att det vid en upprepad

kvalitativ studie, med annat val av informanter (imamer) etcetera skulle kunna leda till andra förklaringar kring deras tolkningar kring varför radikaliseringsuppstår, samt även kunna spegla svaren kring föreslagna åtgärder. Vi har genom olika blandningar av snöbollseffekter där en kontakt av informant lett till en annan valt ut olika nyckelinformanter men även ett riktat urval har förekommit kring vissa informanter, företrädesvis, samordnaren samt justitieministern. Detta för att uppnå en bredd i studien. En av oss har även en bakgrund som politiskt aktiv och har på så sätt kunnat komma i kontakt med justitieministern vilket möjligtvis kunnat underlätta i urvalsprocessen.

5. Teori

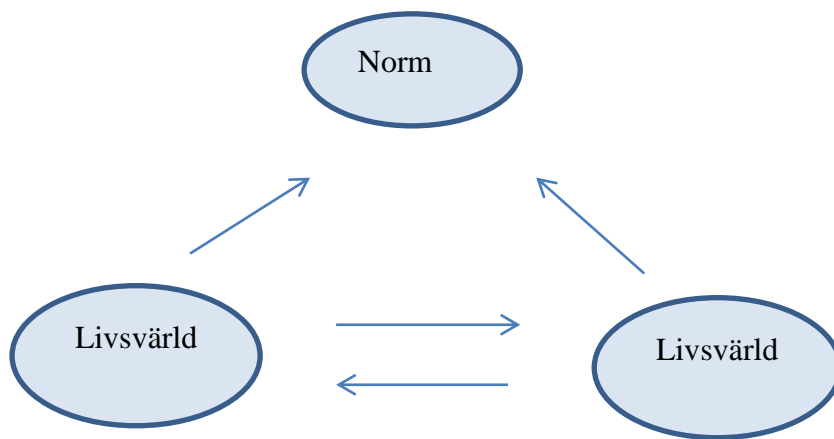
5.1 Teoretiska ramverk utifrån Jürgen Habermas teorier om kommunikativt handlande, livsvärldar och system

5.1.1 Systemet och livsvärlden

Habermas förklarar det moderna samhället som indelat i ett förhållande genom; **system** och **livsvärld**. Systemet med styrande organisationer, politiken, myndigheterna och dess institutioner befinner sig på en nivå och där de i sina beslut ofta präglas av ekonomisk rationalitet i sina handlingar genom processer och utifrån olika ekonomiska intressen. De utgör alltså ett system som institutionaliserar dess medlemmar (Habermas 1987, ss.167-168). Samhällets medborgare i sin tur, befinner sig i olika livsvärldar, och kommunikationen mellan systemet och livsvärldarna är inte naturligt givna och sammanlänkade vilket i sin tur kan leda till att de olika områdena inte integreras tillräckligt utan drar åt olika håll genom den brist i kommunikationen och samförståelse som där med riskerar att uppstå när systemet och livsvärld inte interagerar (Eriksen & Weigård 2000, s.129). De olika livsvärldarna, där medborgarna befinner sig kan i sin tur bära upp olika former av normer och som i sin tur blir handlingsanvisande uppsättningar för gruppen inom den livsvärld som bildats och inom den kollektiva formation den utgör, det vill säga en gemensamt delad livsvärld. Bildandet av livsvärlden sker genom kommunikativt handlande vilket blir reproducerande genom aktörerna i fråga, det vill säga den enskilde individens reproducerande av sina egna intersubjektiva handlingar gentemot andra individer inom sin "värld" är det som utgör reproducerandet av normer för livsvärlden i fråga (Habermas 1984, ss.91-95). Ett exempel på sådan intersubjektiv handling som leder till integrering av andra livsvärldar kan vara när individer sammanförs genom det kommunikativa utbytet, det vill säga när de genom själva integreringen kan

kommunicera och förstå varandra i ett gemensamt språk. På så vis är livsvärlden inte ett isolat till en enskild individ utan reproduceras hela tiden genom integreringen med andra via interaktionen med andra och som en följd av denna procedur mellan livsvärldarna kan konsensus mellan parterna slutligen uppstå (Habermas 1987, s.131).

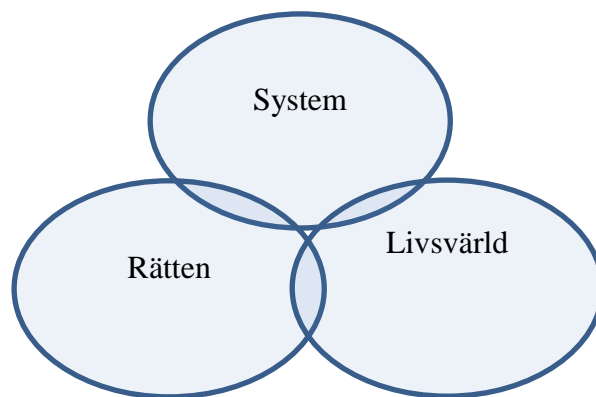
Figur över den intersubjektiva interaktionen mellan de olika livsvärldarna för vilka en internaliserad norm genom kommunikativt utbyte skapas. Detta är alltså förhållandet mellan livsvärldarna och kan utgöra grunden för exempelvis konsensus

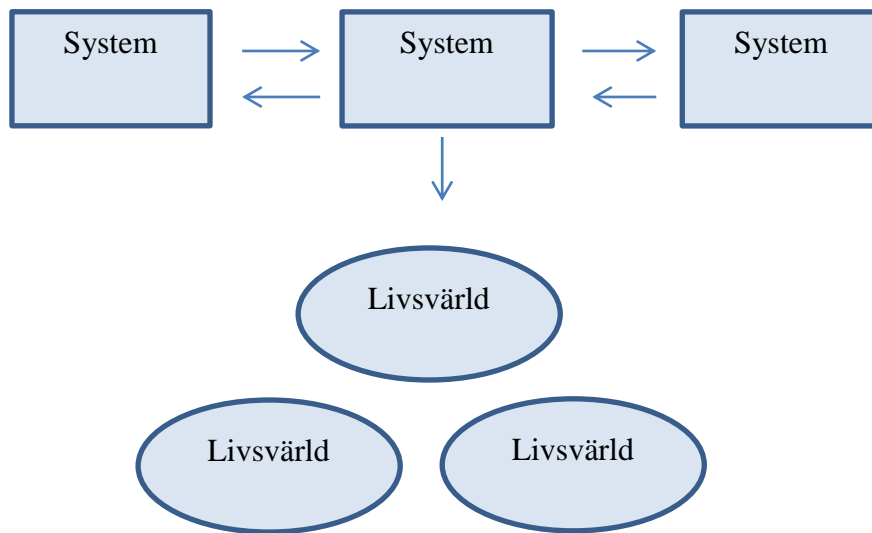
I moderna och komplext sammansatta samhällen har det istället utvecklats allt mer avancerade formationer, system som ämnar att hålla livsvärldarna samman. Det vill säga system har bildats för att hålla samman samhällets olika beståndsdelar, som verkar inom den komplexa organisationen. Det har i och med det skapats en systemnivå. I mindre samhällen hölls livsvärldarna samman genom full integrering av varandra "deltagarna" och genom deras intersubjektiva handlingar som i sin tur blev reproducerandet av normer inom och mellan livsvärldarna och där nya samförstånd uppstod. Detta förekommer idag parallellt mellan vissa livsvärldar men inte naturligt mot systemet. Det komplexa och moderna samhället har istället i och med bildandet av en systemnivå skapat en annan länk för kommunikation, och inom systemnivån befinner sig exempelvis de styrande myndigheterna som utövar makt. Detta har uppstått genom att differentierade autonoma organisationer istället har bildats där olika media för kommunikation samverkar mellan dess beståndsdelar utifrån organiserade modeller och där för systemet rationella, administrativa och olika ekonomiska kalkyler figurerar, fränkopplat från de normer och värderingar som nödvändigtvis delas av livsvärldarna och som

utgjorde huvudparten i den traditionella samhällsbildningen. I systemnivån styr ekonomiska intressen istället. Samtidigt utgör medborgarna i det moderna samhället, och dess olika livsvärldar subsystem till det styrande systemet parallellt med själva systemnivån. Med andra ord har det uppstått ett system som befinner sig på en systemnivå och olika livsvärldar som befinner sig på sin nivå. I och med att systemnivån och livsvärlden agerar parallellt behöver därför systemet fortfarande upprätthålla någon form av förankring i livsvärlden för att systemet som för övrigt är beroende av representanter från livsvärldarna ska kunna fungera och inte utgöra för stor diskrepans mellan medborgare och systemet. Detta eftersom exempelvis medborgarna genom sina livsvärldar samtidigt till viss mån påverkar systemet, genom politiken, val av politiker, representanter etcetera som bär upp systemet och som verkar för dess fortlevnad (Habermas 1987, ss.153-154). Även om systemet fortfarande till viss del är beroende av livsvärldarna är det viktigt att påpeka att olika utbyte genom maktkonstellationer, ekonomiska förutsättningar bland medborgarna, ekonomiska intressen etcetera har varit med att skapa olika byråkratiska sfärer kring systemet som kunnat gynnas genom makt och där det finns olika förmåga för livsvärldarna att tränga igenom. Vilket fått till följd att det traditionella direkt intersubjektiva utbytet av sociala normer från livsvärldarnas sida och i relation till systemet, istället fått ge vika för olika konstellationer som styr sitt deltagande i systemet genom mått av pengar och makt och på så sätt därigenom skapas det nya skikt av differentiering mellan de olika livsvärldarna och det styrande systemskiktet i samhället. Här kommer rätten in som en sorts garant för individens rätt mot systemet och är där genom tänkt att agera konfliktlösare. I sin bok "The theory of communicative action", uttrycker Jürgen Habermas att det är rättens evolution som utgör själva "pace makern" i differentieringen mellan livsvärlden och systemet (Habermas 1987, s.155). Och i och med det får alltså rätten en normerande funktion i samhället.

Illustration över Systemet, Rätten och Livsvärlden

Figurer över förhållandena mellan systemet, dess kommunikativa organisering genom systemets avancerade organiserade mediekkanaler, kontra livsvärlden.

5.2 Kollektivismen kräver att alla engageras jämnt

Om vi i samhället deltar kollektivt genom att våra livsvärldar underordnar sig ett system blir det samtidigt viktigt att vi upplever att det kollektiva, den kollektiva normen som uppstår ur det ligger i allas intressen och att alla övertygas om att den ligger i allas intressen för att det kollektivt fattade beslutet ska kunna respekteras och sedermera praktiseras. Det är vad Habermas kallar den "praktiska diskursen" (Habermas 1992, ss.70-71). I mindre samhällen uppnåddes kollektiv konsensus som tidigare nämnts genom ett intersubjektivt reproducerande av normerna istället direkt mellan livsvärldarna, medan de i de komplexa samhällena istället sker på systemnivå i dess olika synkade och organiserade mediekkanaler. Och här blir det oerhört viktigt att det moderna samhället med tillika systemnivå inte tappar interaktionen mellan systemnivån och de olika livsvärldarna samt deras intressen. För sker ett sådant avbrott innebär det att medborgarna inom sina livsvärldar istället upplever att systemet står dem för långt ifrån, separerat och att det upplevs som att systemet inte agerar utifrån medborgarnas (de olika livsvärldarnas), bästa intresse, vilket i sin tur i förlängningen urlakar själva systemets legitimitet. Men detta innebär inte samma sak som att alla inom systemet kan få all sin vilja igenom i alla lägen. I det komplexa samhället existerar för många kontrasterande intressen för att det skulle vara praktiskt genomförbart att tillmötesgå alla fullt ut alltid och i allt. Det räcker med att vi relaterar till ett enkelt tankeexperiment från trafiken så inser vi att det är kompromissens bana som behöver gälla. Vad händer om exempelvis jag

vill köra på höger sida inom mitt geografiska område, men min granne på samma ställe, som är van vid att köra på vänster sida hellre vill göra det och kanske känner sig mera bekväm av det? Givetvis kan vi inte båda få vår vilja igenom för då skulle vi olyckligtvis riskera att krocka. Därför behövs en kompromiss kring gemensam förståelsehorisont av normerna för att vi, livsvärldarna ska fungera. Och här behöver man skilja mellan konsensus som verkat inom mindre samhällen från de rationellt motiverade kompromisser som behövs till hög grad i komplexa samhällen. Det vill säga deltagare inom den praktiska diskursen i de komplext sammansatta samhällena behöver sträva efter det gemensamma intresset där de kompromissar kring en balans mellan kontrasterande intressen för särskilda områden istället.

Kompromissandet har givetvis sina begränsningar och man kan anta att den rättvisa balansen mellan de kontrasterande intressena endast uppnås genom att alla som omfattas av den kollektiva normen har en jämlik möjlighet att delta och aktivt påverka. För att uppnå den rättvisa balansen i det komplexa samhället är det därför viktigt att personer inte utesluts från den argumenterande beslutsfattande arenan (Habermas 1992, ss. 71-73).

5.3 Kommunikationen viktig för inbördes förståelse

Genom kommunikationen mellan människor och dess olika livsvärldar internaliseras normerna genom intersubjektiva handlingar. Kommunikationen mellan människor är då otroligt viktig, något som även kan kallas dialogen. Habermas förtydligar detta i sin bok ”kommunikativt handlande”, genom att han påpekar just att ”Uppnåendet av inbördes förståelse är en process varigenom ett samförstånd etableras på den förutsatta basen av gemensamt erkända giltighetsanspråk”. Det kommunikativa handlandet kan inte fortsätta när denna bakgrundskonsensus rubbas och när presuppositionen att giltighetsanspråken skall vara uppfyllda eller skall kunna infrias åsidosätts” (Habermas 1996, s.145). Detta visar hur skör kommunikationen är mellan olika livsvärldar. När för starka motsättningar mellan livsvärldarna uppstår ”rubbas”, där med bakgrundskonsensusen som etablerats genom det kommunikativa handlandet och ett oförstånd parterna emellan uppstår. För att minska den risken kan man där med anta att en konstant kommunikativ interaktion mellan olika livsvärldar blir nödvändig för att inte rubba den gemensamma förståelsearenan och risken att konflikter ska få fäste, som grundar sig i bristande gemensam förståelse, och bristande erkännande för varandras livsvärldar.

5.4 Moderna samhället

I den moderna rättsstaten kan dock inte moralen och moralgrundande normer utgöra anvisningar för rätten, utan här tar istället rätten plats mellan livsvärlden och systemnivån vilket gör att lagen garanterar att de individuella friheterna inom rättsstatens rättighetsknippe inte inskränks för någon individ. Eftersom moralen kan fungera som gemenskapens, gruppens, livsvärldens kollektiva ”skydd”, fungerar i sin tur rätten inom en rättsstat som garant för att individens fri och rättigheter skyddas mot moralens övertramp. Det innebär att rätten i en rättsstat kompletterar moralen och där med balanserar mellan medborgarnas livsvärldar och invändningar och mellan systemet, systemnivån och individen. Rätten får således funktionen att ta hänsyn till både etiskt hållbara handlingsanvisningar, som till viss del även anses vara moraliskt godtagbara och att den i sin tur även har till uppgift att balansera och väga mellan olika kontrasterande intressen (Habermas 1997, ss.66 -67). Normen behöver där med således tillgodose alla intressen för vilka som innefattas av den, för att den ska anses vara legitim och i enlighet med den så kallade universalitetsprincipen och där med vara möjlig att leva upp till. Med andra ord krävs att alla som innefattas av själva normen betraktar varandra utifrån varandras perspektiv. Habermas menar här att det endast kan ske om det råder en öppen diskussion mellan samhällets medborgare och systemet, det vill säga mellan livsvärlden och systemet (Oddvar, Eriksen & Weigård 2000, s.94). Konflikter i sin tur kan härledas till någon form av avbrott i det normativa samförstånd som råder mellan två aktörer. Omvänt kan då sägas att för att lösa konflikten krävs istället en aktiv argumentation och återetablering av kommunikationskanalen aktörerna emellan (Habermas 1992, s.66-67).

Habermas beskriver även skillnaden mellan rätten och moralen som att moralen kan utgöra väldigt tydligt avgränsade giltighetsanspråk. Exempelvis kanske en grupp i samhället anser det vara moraliskt fel att röka. Men det finns även en grupp med en annan moral som anser att det är fel att inte låta personer få röka. Här blir moralen som måttstock på rätt och fel begränsande och skulle inte kunna operera sammanhållande utifrån en komplex samhällsbildning, utan en konflikt skulle uppstå. Rätten i sin tur har ett utvidgat ställningstagande och väger således in olika giltighetsanspråk, inte uteslutande till moraliska diskurser (Habermas 1997, s. 67). Rätten i en rättsstat behöver därför kunna verka som medlande arena mellan systemet och de olika livssfärernas intressen och där behöver moralen eller värderingar vara frikopplade från rätten till fördel för rationaliteten.

Även om det är rättens uppgift att separera moraliska värderingar från normer, finns det utrymme för självkritik. I de moderna samhällena är komplexiteten i sammansättningen av

befolkningen ofta stor. Det florerar många olika uppfattningar om vad som utgör rätt och fel. Det är inte alltid rätten lyckas leva upp till att vara neutral och den medlande arenan mellan systemet och livsvärldarnas värderingar, och utifrån ett värdeneutralt sätt vilket får som konsekvens att den medlande länken mellan systemets nivå och livsvärldarna då riskerar brista (Deflem 2008, ss 198-199). Exempel på sådana bristpunkter i skillnaden mellan moral och rätt kan vara när exempelvis, sexism eller rasism visar sig och uppfattas ge inverkan i rättens bedömningar.

Konsekvensen av sådana bristningar i rättens medlande part mellan livsvärlden och systemet eller mellan livsvärldarna kan då göra att livsvärldens sfär står helt separerat från systemets. Ingen medlande ”rättvis” part mellan de två finns då att tillgå. I det moderna samhället är det viktigt att rätten frikopplar sig helt från traditionella värderingar, och från moralens interaktioner så att den kan fungera effektivt som länkande part mellan olika livsvärldar av frigjorda grupper. Rätten behöver kunna hantera olika kontrasterande normer, exempelvis rätten till abort, samkönade äktenskap, olika familjekonstellationer, medicin etiska frågor etcetera på ett enande och fungerande sätt inom den komplexa och pluraliserade samhällsbildningen av livsvärldar och därför måste rätten, moralen samt traditionella värderingar vara frikopplade i den moderna rättsstaten (Deflem 2008, s.199 & Habermas 1997, ss 67-68). Rätten behöver sin autonomi för att kunna förmedlas på ett sådant sätt att inte moraliska frågor tär på den och därmed riskerar att hindra det opartiska arbetet den är tänkt att utföra, vilket i sin tur skulle riskera att underminera den medlande neutrala länken mellan systemet och livsvärlden.

Något som kan utgöra en paradox och riskera bli till ett spänningsförhållande i det moderna samhället är just folksuveränitetsprincipen som utgör den moderna rättsstaten, d v s att all makt utgår från folket. Att all makt utgår från folket innebär även att alla personer måste garanteras sin frihet och friheten att inte få sina rättigheter inskränkt eller erkända, vilket ofta inte följs fullt ut. Om det råder en konflikt mellan kontrasterande förhållanden att uttrycka sig behöver här rätten gå in som medlande part, rätten ska således garantera alla medborgares det vill säga de olika livsvärldarnas autonomi. Det vill säga även rätten får här någon form av makt. Folkets frihet kan således inte tillåtas inskränka på andra personers subjektiva frihetsarena på något sätt och det är där gränsen för friheten går inom den moderna samhällsbildningen. Den enda lösningen tycks i sin tur vara att kombinera folkets frihet och suveränitet till fullo i en kombination med respekten för mänskliga rättigheter och allas värdighet och oinskränkta rätt till erkännande för en horisont som strävar efter en gemensam

förståelsegrund. Det är först när folksuveränitetsprincipen i kombination med kravet på mänskliga rättigheter och allas rätt till frihet att delta och påverka som den minsta gemensamma nämnaren infinner sig och teorin allas oinskränkta rätt kan fungera i praktiken och där med behövs rätten som medlande part (Habermas 1997, s 70-71).

5.5 Världens orättvisor

I boken Jihad VS Mc World nämns just det moderna globala samhällets brister och absurda paradoxer idag, där författaren nämner skiljelinjen mellan den amerikanskt dominerade västvärlden med sina forna koloniala ideal mot just motsatsen ”Jihad” och det anti-västerländska samhället och dess uppslutning. Här benämns det som två krafter som mänskligheten i dag står mellan inget av dem är att föredra utan en ny väg framåt skulle helt enkelt behövas (Mc World, s.4).

För att även förstå radikaliseringsprocessen mot exempelvis jihadism behöver man även sätta sig in i bakgrunden till det krig som pågår ibland annat Syrien och de geopolitiska konflikter det medbringat. Något som från flera håll har beskrivits utstickande för just jihadistisk våldsbejakande extremism är att personen kan radikaliseras relativt fort. I boken (Syrien, revolutionen, makten och människorna), beskrivs bland annat hur en journalist och medarbetare som tidigare varit sekulär och med vänstersympatier, efter ett trauma plötsligt fått kontakt med rekryter, blivit mer och mer konservativ, slutat hälsa på Kristna och sedermera anslutit sig till en terrorsekt (Björklund 2015, s.152). Denna snabba och omvälvande process från en personlighet till en annan över relativt kort tid nämns även i rapporten ”Förebyggande av våldsbejakande extremism på lokal nivå” (Ranstorp 2015, s.16), Själva den våldsbejakande ideologin används ofta som en slags ”motor” i själva radikaliseringsprocessen, där med utgör exempelvis religionen (ideologin) en sorts språngbräda snarare än någon faktor till radikaliseringsprocessen. I religionens namn kan således personen rättfärdiga olika ställningstaganden och olika handlingar (Ranstorp 2015, s.15). Denna snabba ”växling”, har även påpekats av informanterna under intervjuerna till denna uppsats. En utlösande faktor för konflikter och radikalisering beskrivs även vara kriget i Irak 2003 och de spänningar som följde (Briggs & Birdwell 2009, s.23 & Björklund 2015, s.152).

5.6 Konfliktytor

I spåren av det nya och globala världssamhället har det uppstått nya konflikter. När nationsgränserna suddats ut och de större projektens sfär och system införlivats med agendan i det nya världssamhället och där en konsekvens av olika krig i spåren av intressen på

systemnivå lett fram till stora emigrantströmmar och människor som tvingats på flykt mellan nationer uppstår en annan bild. Det har exempelvis uppstått ökade klyftor inom de nationella system där den rika distanserar sig och de fattiga som grupp inom nationalstaten växer, och där individer växer upp med det hårt ansatta välfärdssystemen som för övrigt upplever en slags nedmontering för anpassning till det globala samhällets konkurrens och utgör en paradoxal korrelation sinsemellan där nedrustning av trygghetssystemen i sin tur legitimerar ökat internationellt inflytande. Den i nord fattiga inhemska befolkningen riskerar då att ansluta sig till ökat populism, som en konsekvens av förändringarna i systemet och länder i syd ansluter sig till revolution i sin tur för att störta sitt förtryckande styre. Samtidigt beskriver Habermas hur det på liknande sätt uppstått konflikter mellan den allt mer sekulariserade västvärlden och övriga där upprorsgrupper, med sönderfallande samhällen blivit en följd och verklighet i det moderna samhället framfart (Habermas 1998, ss 33-34).

Vilket i sin tur ökar flyktingströmmar som i sin tur ökar spänningarna i de västliga samhällenas tidigare hårt reglerade välfärdssystem, där den rigida nationalstaten med sina hårda regleringssystem och fixerade sociala trygghetssystem möjliggjorde välfärdsstatens framväxt under den ekonomiskt gynnsamma efterkrigstiden på 50-80 talet och där optimismen och tron på ”det nya” var närvarande. Vilket nu i sin tur fått som effekt att för att möta de nya systemkostnaderna och utmaningarna inträffar det Habermas beskriver som en ”nedmonteringspolitik”, där resultatet blir nedskärningar i välfärden för att klara konkurrenskraften till det globala samhället som i sin tur gör att de på systemnivå pressar nedåt mot livsvärldarna som befinner sig i en kontrasterande sfär och där livsvärldarna kanske agerar med uppror, missnöje och i långtgående fall genom att ta lagen i egna händer i nya konstellationer (Habermas 1998, s.24). I spåren av globaliseringens förändringar och digitaliseringens uppkopplingsförmåga med hela världen, växer extremistiska krafter fram som en slags motpol till det allt mer distanserade etablissemangen som agerar på en helt annan systemnivå och inom en annan logik.

Jihadistiska rörelser proklamerar att de ger medlemmarna ”svar” på varför individerna hamnat ”fel”, varför de negligerats i sina länder i sina sociala sammanhang etcetera och förklaringen till vad de ska göra för att nå paradiset, målet, en annan verklighet blir ett liv efter detta och för att nå ”målet” en återgång till det rörelsen påpekar är det ursprungliga och genuina det som tar avstånd från det ”nya” och därigenom helgar målen medlen. Som reaktion på att hotet från att extremiströrelser lockar till sig delar av befolkningen kontrar samhällets system i sin tur med en sorts erkännandets politik där man verkar för inkludering och en allt mer

vidgående acceptans och påpekandet av allas inflytande (Habermas 1998, s.113-114). Men den praktiseras inte fullt ut.

5.7 Omvänd sekulariseringsprocess

Habermas förklarar i sin bok "Lifeworld and System", teorierna om livsvärldarna och systemet, hur religionen kontra det sekulära samhällets framväxt genom de faktorer i samhället som kom att leda fram till en allt mer sekulär statsbildning uppstod. En utveckling som även varit synlig i Sverige. Habermas argumenterar vidare kring Durkheims teorier om religiositet mot det allt mer sekulära samhället. Han nämner vidare några av grundkomponenterna i denna process, nämligen bildandet av en stabil stat och det utbyte av tidigare religiösa sammanhållande faktorerna mellan medborgarna (livsvärldarna) och som tidigare hölls ihop i det traditionella samhället med religiösa ideologiska argument, mot en ny sammanhållning som istället kom att vila på en integrerad samförståelse mellan medborgarna för den nya staten. Vilket till viss del kom att ersätta religionens betydelse som sammanhållande komponent i det nya industrialiserade samhället. Istället utvecklades en demokratisk diskurs av gemensam vilja ingjutet i systemet. Denna reflektion kring systemet tillät medborgarna att enas kring den framvuxna moderna staten och acceptera deras lagar och att lagarna i sin tur kom att i större omfattning ligga i medborgarnas intressen. Processen förklaras genom att den individuella personligheten istället allt mer absorberades in i en kollektiv personlighet. Ett paradigmskifte ägde rum och medborgarna blev en del av den moderna sekulära staten (Habermas 1987, s.82). Detta var alltså en process där samhällets medborgare kom att övergå från en slags mekanisk solidaritet till en organisk solidaritet och detta inom rationaliteten för ett system, det vill säga en stat (Habermas 1987, ss.84-85).

Om man analyserar denna teoretiska del av Habermas teorier utifrån livsvärld, kontra systemet skulle vi kunna anföra till en viktig omvänd process i dagens globala samhälle och då inte minst när det gäller personer som radikaliseras mot exempelvis jihadistisk extremism, och som tidigare inte varit "religiösa" alls i sin karaktär, något som för övrigt framkommit i informanternas berättelser i vårt uppsatsmaterial. I spåren av de krig och konflikter, exempelvis attacker mot människor i mellanöstern, mot civila, det stora utanförskap som finns i många av de Europeiska länderna idag, inte minst i Sverige, skulle vi då kunna se en omvänd process istället av den fallande statens legitimitet? Som ett led av den bristande relationen och kommunikation som finns mellan dagens system och många av de livsvärldar som befinner sig i utanförskap, utanför systemet skulle det då ske en återgång till en starkare religiositet, när inte staten längre känns legitim och kan involvera människor med förtroende?

Och skulle det kunna spela en roll i vissa medborgares sympatier med exempelvis antidemokratiska krafter, krafter som vill operera mot etablissemangen genom denna reträtt till försök mot en tidigare samhällsbildning? En sorts desekularisering, eller omvänd sekularisering förekommer.

5.8 Sammanflätning av det komplexa samhällets livsvärldar

I slutet blir svaren och den enda möjliga vägen i det demokratiska rättssamhället det som beskrivs som "reasonable comprehensive doctrines", och att den enskilde individen, livsvärlden, "troende personen" måste ge vika för en sorts egenreglering mellan den egna tron och de kunskapsfält som erkänns av omvärlden. En sorts balans där den egna tron inte kan tillåtas ta större plats än vad som krävs för att upprätthålla den sekulära progressivt utvecklade och pluralistiska samhället (Habermas 1998, ss.113-116). Och som även aktualiseras av att ingen kultur kan bevaras likt en utrotningshotad art (Habermas 1993, s.141). Detta vållar i sin tur motstånd och det blir åter en diskussion som kantas av konflikter mellan olika nivåer eller "världar" som kanske verkar inkompatibelt, där den enskilde troende lever i en livsvärld och ser till sin enskilda rätt att obehindrat få rätten till att utöva sin tro och där den sekulära staten, systemet agerar utifrån sin logik och ser till en systemnivå som behöver fungera med många olika livsvärldar och på individnivå där systemnivån således inte kan ge vika för enskilda intressen som riskerar att inskränka andra grupper ur samhället som vuxit ur den individualistiska frihetsutvecklingen. Som gensvar på det tryck som mot bakgrund av upprätthållandet av den sekulära staten utövas från systemnivå och den kraft som trycks ner mot individen i det begränsade handlingsutrymmet i den undre livsvärlden kan resultatet i sin tur leda till att individen bryter sig loss i en mot staten revolterande fraktion. En minoritet av de individerna kan i sin tur använda sitt kanaliserande av missnöjet mot det tillrättavisande välfärdssamhället och de ibland diskriminerande orättvisor som kan ha uppstått i systemet för att i extrema fall sammansluta sig i grupperingar som verkar genom extremism och samhällsomstörtande.

Mycket tyder i sin tur på att de grupperingarna snarare är löst sammansatta grupper av övertygade individer snarare än strukturerade hela nätverk. Personerna som går från ideologiskt tänkande till handling visar sig ofta komma från samma bekantskapskrets eller områden. De utgör en marginaliserad minoritet i förhållande till det omgivande samhället och har bildat sig en egen sluten krets, en egen livssfär med egna spelregler frikopplat från den legitima systemnivån (Artis 2009, s.6). De sammansluter med andra ord varandras livsvärldar.

5.9 Misslyckandet av det förebyggande arbetet mot radikal extremistisk jihadism

För att lösa problemet med radikalisering mot våldsbejakande jihadistisk extremism har systemet i flera länder svarat med att bygga ett nära samarbete med lokala religiösa företrädare olika (Imamer), där man proklamerat betydelsen av att de lokala föreningarna, trossamfundet och i slutänden de religiösa företrädarna "tar avstånd", i sin predikan gentemot lokala jihadistiska krafter och extremism. Detta har bland annat medfört en känsla av uppläxning. Problemet med strategin är bara att de religiösa företrädarnas, det vill säga i många fall de lokala imamernas inverkan på församlingsmedlemmar som skulle påstås hysa extrema åsikter inte kunnat påvisa någon effekt. De som fallit ut i en extremistisk tolkning ger inte legitimitet till någon annan syn än just den extrema och hela konstellationen med den religiösa ledare som försöker bemöta och uppifrån "läxa upp" någon som inte delar uppfattningen, riskerar att inta karaktären av en lärare som försöker "läxa upp" tonåringar som röker. Det vill säga med analogin förklaras effekten av att det motsatta istället uppstår, och revolten mot "läraren", ökar eftersom den lokala religiösa företrädaren riskerar att bli en del av själva etablissemangen, det som den utbrytande individen just vill verka mot (Artis 2009, s.7). Däremot skulle en person som delar en angränsande förståelsehorisont och livsvärlds kanske kunna tränga igenom och nå fram till personen.

En annan viktig aspekt är den rent sociologiska samsynen på att ett faktiskt problem föreligger. Här har vissa kommuner inte velat upprätta exempelvis handlingsplaner mot våldsbejakande Jihadistisk extremism eftersom de påpekar betydelsen av att ha breda arbetsmetoder som fungerar mot olika former av extremism, att andra former av extremism skulle varit av större aktualitet, och där man inte velat se att den våldsbejakande jihadistiska extremismen haft en särställning inom kommunen (Intervju, med trygghetsamordnare). (SVT 3, 2016). Habermas uttrycker här inom teorin för handlingskoordineringens mekanismer att "En handling kan förstås som realiseringen av en handlingsplan som stödjer sig på en situationstolkning" (Habermas 1996, s.113). Vilket i praktiken innebär att om inte samordnarens uppdrag och kommunens tolkning över situationen tolkar att det finns ett problem så finns det ingen integrerande kommunikation (samförståelse) mellan högre systemnivå och den kommunala nivån för själva problemet. Denna kommunikationsbrist eller brist i samsyn mellan de olika nivåernas sfärer i kommunen, och staten kan då riskera att förhålla det förebyggande arbetet mot exempelvis radikal jihadism. Ett problem som inte upptas ses nämligen inte. Resultatet blir närmare bestämt att inga, eller otillräckliga åtgärder

riskerar att sätts in, en handlingsplan upprättas då inte eftersom något erkännande för själva ”handlingen” inte ges eftersom situationstolkningen fått olika utfall på de olika nivåerna inom systemet.

5.10 Missförstånd kring rekryteringen och platser för radikaliserings

Här kan man även påpeka missförstånden från den styrande samhällssfären, systemet, att personer som radikaliserats mot jihadism nödvändigtvis skulle radikaliserats i exempelvis etablerade moskéer, när det i själva verket kan röra sig om lokala samlingsplatser, utanför moskéer, på caféer, källarmoskéer och andra mötesställen där den radikaliserade gruppen kan verka ostört gentemot medborgarnas livsvärldar. På samma sätt utgör religionen, bibeltexter, korantexter etcetera ingen enskild faktor till någon radikaliserings, utan blir bara ett slags ”färdmedel” mot ett legitimerat mål, en reträtt, och där den radikaliserade extremistens livsvärld och förståelsehorisont kan legitimeras av enskilda tolkningar av de heliga skrifterna. Detta givetvis utifrån etablerade teologer och imamers påpekanden om att verserna är dragna ur sin kontext, och framförallt utanför kontexten av det moderna samhällets värderingar. Den radikaliserade personen tolkar i sin tur utifrån sin livsvärld och sin kontext och mot det mål som blir förenligt med individens egna syften. Ideologin blir därför bara en faktor en sorts beståndsdel i den större konflikten mellan individen, utanförskapet, orättvisorna och det nya målet att störta etablissemanget (Artis 2009, s.7).

6. Materialet

Här nedan följer uppsatsens huvuddel, materialet. Det vill säga den delen där alla uppsatsens kvalitativa intervjuer finns samlade och presenteras. Inledningsvis följer ett antal intervjuer med teologiskt utbildade imamer och som del av civilsamhället varit med att uttala sig kring fenomenet med radikaliserings mot jihadistisk extremism. Materialet är uppdelat med direkta citat från informanterna (intervjupersonerna), blandat med reflektion och deskriptiva kommentarer och som återknyter till teorin om kommunikation, system och livsvärld. Det är viktigt att betona att det här är en kvalitativ uppsats och därför är det möjligt att få andra svar vid en upprepade studie med andra nyckelinformanter. Informanterna har valts ut från olika nivåer inom samhällssystemet. Från individnivå, formen av gruppintervju med ungdomar, från systemnivå i formen av en säkerhetssamordnare samt med justitieministern, samt representanter från civilsamhället i formen av nedan presenterade intervjuer med imamer.

6.1 Tre olika Intervjuer med teologiskt utbildade imamer i Sverige

“Radikalisering är en felförståelse av religionen, alltså att man tolkar religionens verser på ett felaktigt sätt genom att tolka de som gynnar övertygelsen i ditt tankesätt.” Det här är något som påpekas i flera av de intervjuer vi genomfört med imamer och som där med återkommer när de berättar om deras syn på fenomenet radikaliserings mot jihadism. Det vill säga att de radikaliserade grupperna väljer att tolka heliga skrifter utifrån deras ideologiska grunder och där med rycks skrifterna ur sitt sammanhang, för att passa med den syn som råder inom ramen för rörelsens ideologiska övertygelse. De imamer som deltagit i våra intervjuer påpekar exempelvis upprepade gånger att Islam är mittens religion som inte ska förknippas med extremistiska krafter, utan istället med fred och respekt för människan, något som exempelvis förtydligas när några av imamerna berättar följande, *“Vi och enligt vårt perspektiv har allt en mittenlinje, och varje linje har en höger eller vänsterväg, så jag och du kan antingen komma överens om vad radikaliserings innebär eller inte. Enligt oss är att radikaliserings, och om du tittar på Islam allmänt, så som från Islamska universitet, Islams vetenskapsmän, och Islams arv etc. om du ser att det svänger till höger eller vänster kallas det för radikaliserings. Därför anser vi att vår religion är i mitten, och gud har bestämt åt oss ansvaret att fullfölja det.”*

En annan imam och teolog redogör också för att Islam som religion inte har något som helst med extremism att göra då han beskriver fenomenet med radikaliserings på följande sätt.

“Altattaroff (radikaliserings) betyder att man gå till kanten d v s att man är extrem, antingen i sin uppfattning till vänster eller till höger och man lämnar mitten och islam brukar beskrivas i koranen och profetens traditioner att Islam är mittens religion.” Det är därmed jätteviktigt att förtydliga att Islam som religion inte ska sammankopplas med extremism och samtliga av de teologiskt skolade imamerna som vi intervjuat förklarar tydligt att jihadistisk extremism inte har något som helst med Islam som religion att göra och därför är det viktigt att särskilja exempelvis religionen Islam från de grupper eller individer som använder delar av Islam genom sina tolkningar och där de använder sig av religionen i sina ideologiska och budskap.

När vi vidare analyserar själva processen för hur individer som ligger i riskzonen för att radikaliserats, dras in i extremistiska grupper och hur fenomenet kan förklaras vidare, där individen går från att vara någon som inte haft en radikal hållning och mot jihadism och där individen istället utvecklats till en person som blivit radikaliserad, kan man förklara själva processen med utgångspunkt i det intersubjektiva kommunikationsutbytet som sker mellan livsvärldar. Det vill säga det intersubjektiva kommunikativa utbytet mellan den individ som

ligger i riskzonen för att radikaliseras och mellan den extremistiska rörelsens rekryter, via dess olika propagandakanaler och där de upprättar en kommunikation och internaliserar varandras normer. Detta sker alltså mellan individer som av olika skäl hamnat utanför samhällets generella normer. Individen som riskerar att radikaliseras lever kanske i utanförskap, med kriminell bakgrund eller liknande och av olika anledningar står de långt från samhällets systemnormer. Resultatet av utanförskapet det medför och i kombination med påtryckningar från den jihadistiska gruppernas försök till rekrytering blir att, den individs livsvärld som håller på att rekryteras allt mer sammanflätas med den jihadistiska gruppens livsvärld. En ömsesidig förståelse mellan dem upprättas om ett nytt mål. Denna process sker alltså genom att det finns en upprättad kommunikationsprocess mellan de två livsvärldarna, rekrytens och den som ska rekryteras. Dessa livsvärldar bildar genom processen av sina sammanflätande livsvärldar det som Habermas beskriver som ett samhälle, "society", och där de upprättad inbördes förståelse för sina mål, skilt från samhällets övriga livsvärldar och systemet (Habermas 1987, s.138). Denna process för de jihadistiska gruppernas utvidgning förklarar en av våra informanter så här. *"Ett exempel på det (rekryteringen) är som en person som kommer med en liten båt till ett stort fartyg och försöker styra det till en viss riktning som han tycker är rätt, detta är radikalisering"*

Liknelsen vid den lilla båten (extremistens livsvärld, rekryten) som försöker styra det större fartyget det vill säga samhällskroppen och de övriga livsvärldarna, blir beskrivande för just själva processen där en livsvärld försöker styra en annan, och även själva systemet som inte längre har den naturliga kommunikationslänken etablerad för att upprätthålla kontroll över livsvärldarna mot samhällets etablerade riktning. Den mindre livsvärlden och den från systemet avvikande hållning den upptar, försöker därmed frikopplat systemet att styra de andra livsvärldarna in i en bestämd riktning och i detta fall för ett syfte som gynnar den extremistiska ideologin, jihadismen.

När vi går vidare med intervjuerna och frågar informanterna hur de ser på själva det förebyggande arbetet mot radikalisering i Sverige och hur man enligt dem bäst skulle kunna förebygga förekomsten mot våldsbejakande extremistisk jihadism förklarar en av dem följande. *"Enligt min åsikt finns det ett stort behov av att förebygga radikalisering mot jihadism och detta på grund av att radikaliseringen sprids och ökar vilket leder till att fler människor får förtroende för den radikaliserade formen, för att de tror att det är den enda lösningen eller den enda bästa lösningen för att göra deras röst hörd."*

Uttalandet aktualiserar även problematiken med att det faktiskt finns en stor grupp människor som skulle kunna dras in i sympatier med extremistiska jihadistiska grupper av olika skäl, kanske av ett utanförskap. Det utmärker också hur systemet från systemnivån misslyckats med att upprätthålla en acceptabel interaktion eller kommunikation mellan nivåerna, system - livsvärld och för att förhindra riskerna att individer radikaliserar.

Rätten inom rättsstaten fungerar i sin tur som en sorts länk mellan systemet och livsvärldarna i naturliga sammanhang för att reda ut konflikter, men rätten aktiveras ofta inte i detta sammanhang eftersom de radikaliserade individerna i sitt tidiga skede av radikaliseringsprocessen oftast inte utför någon kriminell handling kopplad till själva radikaliseringen, och därför kopplas rätten inte heller in med exempelvis riktade individualpreventiva insatser, och som skulle kunna förhindra att individen sjunker djupare in i extremismen. På systemnivån i sin tur, där exempelvis kommuner med sina policys mot radikaliseringsverkar, sätts inte heller tillräckligt tydliga förebyggande insatser in, eftersom de helt enkelt inte vet hur problematiken ska hanteras tillräckligt effektivt utifrån den nya accelererade situationen, eller om problemet överhuvudtaget ligger på deras bord och inom deras ansvarsområde inom det befintliga systemet och dess förmåga. Kommunen befinner sig nämligen på en etablerad system-nivå, de utgör "systemet" gentemot livsvärldarna. Det finns inte heller tydligt definierat i någon lag att kommunen ska åläggas ansvar att upprätthålla exempelvis handlingsplaner, eller exakt vilka insatser som ska riktas mot områden där många individer riskerar att ansluta sig till jihadistiska grupperingar, utan arbetet överlämnas istället till olika policys och utifrån den politiska linjen för kommunen. En ny medial kommunikationslänk på systemnivå är svår att upprätta. Det finns skiljelinjer upp på systemnivå om rätt och fel kring insatser och olika byråkratiska sfärer som riskerar utgöra kontrasterande intressen på själva systemnivån och således gör det förebyggande arbetet tröganpassat mot den verkliga situationen på nivån där livsvärldarna befinner sig, det vill säga medborgarna. Där med tas inget tydligt ansvar när det gäller att bryta problemet med radikaliserings inom det geografiska området för systemets ansvarsområde. Systemet påverkas dessutom av olika krafter i närstående sfär som verkar för att bevara sig självt och upprätthålla det befintliga.

Att arbeta kommunikativt interagerande och aktivt med en dialog mellan styret och medborgarna likt den kommunikation som upprättas mellan två livsvärldar som möts på individnivå fungerar inte. Det är helt enkelt inte så som systemet är uppbyggt, där istället etablerade mediekkanaler verkar. Kommunen exempelvis, där man har en teoretisk möjlighet

att arbeta aktivt förebyggande med olika insatser är inga poliser som snabbt kan rycka ut när en ny gruppering uppstår. Det skulle inte fungera rent demokratiskt eller rättsligt och det är inte så det byråkratiska systemet fungerar där systemet istället är uppbyggt kring att stå relativt långt från individnivån för att inte bli partiska. Dessutom sker problemen på individnivån, den nivå där livsvärldarna möts, problemen sker inte där systemet befinner sig så vissa händelser kommer inte systemets rätta delar till kännedom. Där med inte sagt att systemet, exempelvis inte kan arbeta förebyggande i frågorna som rör extremism utan frågan är istället hur effektivt det blir med den grundproblematik av svårigheter i kommunikation mellan livsvärlden och system som finns.

Där med finns inte heller den tilltänkta inbromsande funktionen som rätten kan utgöra i det etablerade samhället och utifrån systemet mot livsvärlden. Själva rätten anses för övrigt inte heller som legitim av de som blivit extremistiskt anslutna och bildat sitt "samhälle", eftersom den blir en del av det samhälle den livsvärlden arbetar mot, en sorts symbol för det samhälle den radikaliserade individen numera allt mer tar avstånd ifrån och verkar mot. Informanten påpekar vidare att *"När en person kan tala ut och hans röst blir mottaglig av de här människorna han vill att det ska nås och på ett rätt sätt genom till exempel val eller... Kommer han aldrig att bli radikaliserad mot jihadism."*

Ett problem i form av ett utanförskap synliggörs därmed och där det finns en känsla av att inte vara delaktig i det befintliga och etablerade systemet. Därför blir inte systemnivån med dess organisering i form av polis, skola, myndigheter och olika institutioner något som representerar individen i utanförskap och som där med alltså skulle kunna ligga i riskzonen för att låta sin livsvärld sammanslutas med de extremistiska krafterna. Det etablerade samhällets organisationer, de olika myndigheterna blir istället motståndare. *"När jag upplever att jag är förbisedd och min röst inte kommer fram och då jag även känner mig förtryckt och drabbad av fattigdom och när jag samtidigt inte kan ändra min verklighet, hur ska jag i slutändan då få dem att lyssna?"* , *"Genom en radikaliserad handling som riktar sig mot oskyldiga människor säger han på så sätt, titta här! Här är jag!"*

Här påpekar informanten några problem som tydligt knyter an till Habermas teorier om kommunikationen i förhållande till systemet, livsvärlden och det kommunikativa handlandet i samhället, nämligen att individer kan känna sig förbisedda och alltså inte når fram till själva, "systemet" som befinner sig i en annan förståelsevärld. De radikaliserade individerna befinner sig ofta utanför systemet och det utbyts ingen, eller bristfällig information om hur

personen har det i samhället nere på livsvärldens nivå. De bristande informationskanalerna medverkar i sin tur till att individen genom sin livsvärld drar åt ett annat håll än systemet, som i sin tur har sina etablerade mediekkanaler för kommunikation och den utövande makten samt dess intressesfär som också styrs av makroekonomiska intressen och utgör ett upprätthållande av det befintliga systemet. Den uppgivenhet som inställer sig hos individen, genom att den inte kan påverka sin livssituation vänds istället till en slags tro om att de jihadistiska grupperna har lösningarna för dem och när det kommer till att föra deras talan, och då enligt dem på ett rättvisare plan än vad själva det etablerade systemet tidigare gjort, eller snarare inte lyckats mot dem. Tron på att de jihadistiska rörelserna skulle kunna skipa en ny sorts rättvisa genom sina metoder för att väcka opinion, och tillika systemets uppmärksamhet och detta genom en annan form av Islam än den som varit den etablerade uppstår.

Det är där med även viktigt att skilja på personerna som sympatiserar med de jihadistiska grupperna som individer och de som i värsta fall ansluter sig till dem, deras livsvärld och mellan de jihadistiska gruppernas styrande kanaler och som verkar för att människorna aktivt ska ansluta sig till dem genom olika lockelser. Även de verkar inom olika världar som sammansluts. De extremistiska rörelserna legitimerar exempelvis sin existens med hänvisning till tolkningar av heliga verser och för vilka inte följer en kontextuell linje med det moderna samhället eller Islams etablerade skolor. Det är där med viktigt att återigen påpeka att detta inte har något med Islam som religion att göra, utan utgör andra krafter. Vår informant förtydligar där med följande. *“Det har absolut med människors beteende och göra. Den människan som är aggressiv i sin karaktär, inte snäll i sin karaktär kommer att vara aggressiv mot allt. därför har visat den senaste rapporten som kom från polisen, att alla terrorister som tillhör Isis och Daesh de har brottslig historia.”*

Eller genom uttalandet, *“Absolut, de dricker alkohol, de har flickvänner. Detta strider mot islam. Sedan de säljer narkotika, de har begått allvarliga brott-våld och aggressivitet. Det betyder att de hade gjort brott mot islamiska principer när det handlar sex utan äktenskap och även drickandet av alkohol och narkotika och sådant, det strider mot islam och även mot dagordningen som finns i västerlandet- demokrati och mänskliga rättigheter. De är brottsliga människor dvs. dem är aggressiva i sin natur. Och därför de som är idag sympatiserar med isis och de ledare som finns här idag, figurer, de har samma historia”*.

Även i nedanstående citat påpekar informanten att en stor del av dem som utgör offer för den jihadistiska extremismen är just muslimer. *“Daesh 85 procent av deras offer är muslimer i muslimska länder. deras ideologi är att alla som inte tillhör deras grupp måste dödas”*

Jihadisterna i sin tur attackerar de individer som de anser vara avfällingar, ofta muslimer som inte samtycker med dem men även andra motståndare till dem, och i och med det blir “avfällingarna”, de “andra” deras tydliga motståndare mot deras livsvärld. Vidare nämner informanterna hur man bör bemöta exempelvis en individ som redan radikaliserats och informanten påpekar vikten av att personen behöver bemötas på “samma” nivå. *“Först genom att rätta till de felaktiga uppfattningarna genom att diskutera utifrån hans uppfattningsnivå, med samma språk, inom religionen, inte bara modersmål utan i religionens namn, i samma begrepp, samma verser som den radikaliserade använder till hans fördel och försöker att förklara för honom på rätt sätt och på ett vetenskapligt sätt. Med de metoderna kommer du att lyckas att få många att ta avstånd och få dem till den rätta vägen”.*

Här kan man se hur informanten lyfter ett problem genom att kommunikationslänken mellan den livsvärld som de radikaliserade befinner sig i har brutits gentemot systemet och där med behöver den upprättas igen på något sätt och med återvunnet förtroende, för att en fungerande interaktion och kommunikation ska kunna upprätthållas mellan systemet och deras livsvärld. För att kommunikationslänken ska kunna återupprättas behövs därför en kommunikationskanal som till så stor del som möjligt har en kulturell förståelsehorisont till den livsvärld som den radikaliserade byggt upp och verkar inom. Här kan exempelvis en person som pratar samma språk, förstår sig på religionen, de använder sig av, och de normerande utgångspunkterna för individen inom den livsvärlden utgöra en viktig och bryggande länk till systemet. Informanten klargör detta även genom följande påpekande, *“Alltså Sverige i allmänhet och i kommunerna är de ett sekulariserat land och har religionsfrihet. Detta leder till att kommunerna distanserar sig från sitt ansvar. Kommunerna har en plikt att veta om det finns sådana farliga tankar som sprids. Om kommunen vet så måste det finnas tydliga och konkreta handlingsplaner som är transparenta. När människorna i allmänhet och muslimer, upplever att det finns otydlighet, kan det uppfattas som att kommunen är emot dem”.*

Men även genom följande citat, *“Detta upplevs som en känsla av ett världsförtryck mot den enskilda och kan även tolkas som något som riktas mot dig som muslim. För annars blir en allmän uppfattning bland muslimer att kommunen arbetar mot oss. Denna uppfattning är inte*

bra och kan skada och mycket väl leda till radikaliserings. Andra är att det finns ungdomsprogram eller aktiviteter inom kommunen och att dörren är öppen för alla. Utifrån mötana jag hade med muslimska ungdomar upplevde de att de inte är väl omhändertagna av kommunen. En sådan känsla kan leda till att man vänder sig till andra tankar. ”

Informanten påpekar tydligt att det är viktigt att kommunen engagerar sig i sina medborgare, att de uppfattar exempelvis varningssignalerna som kan visa sig samt att de lyckas att inkludera olika människor i det gemensamma samhället. För att detta ska kunna upprätthållas behövs den viktiga kommunikativa länken återupprättas mellan livsvärldarna, systemet och gentemot systemet igen. Detta har även en annan teolog påpekat vikten av att det borde finnas en sammanlänkad dialog mellan kommunen och medborgarna där kommunen förser ungdomarna med olika aktiviteter som förhindrar att de glider in i andra tankar.

Det är viktigt att den kommunikativa länken inte blir försvagad så att medborgarna riskerar att känna sig exkluderade. Dagens kommuner är ofta uppbyggda utifrån en starkt byråkratisk sfär, ett byråkratiskt system och där systemet ofta i praktiken befinner sig på en någorlunda avskild nivå från invånarnas livsvärld. Utifrån Habermas teori om livsvärld och system är det en utmaning att upprätta en fungerande kommunikationslänk mellan systemet och livsvärlden och detta ger givetvis effekter. Vi frågar informanten om han anser att en lag eller liknande som tydligt definierar att kommunen åläggs att arbeta proaktivt mot radikaliserings mot extremism, så som jihadism skulle kunna vara till hjälp. Informanten svarar oss då att, *“Jag tror att detta är väldigt viktigt. Jag tycker inte att man ska vänta till 500 stycken reser från Sverige för att man sedan ska lägga fram fenomenet på bordet och säger mig frågande om varför de har rest. Man behöver jobba redan innan de har rest och förhindra att de reser”*.

Vidare påpekar informanten, *“Personligen tycker jag att det ska finnas en lag som kriminaliserar att sympatisera med terrorgrupper, för att om det finns sympati kan det leda till moraliskt stöd eller ekonomiskt, alltså det handlar inte bara om att resa utan det finns andra sätt såsom ekonomiskt stöd och moraliskt genom att dela filmer via sociala media vilket föranleder att skapa en allmän opinion bland folk. Jag tycker att det ska finnas förebyggande lagar som säger till att om någon sprider och uppmanar till hat eller radikaliserings mot extremism ska det finnas brottsföljder.”*

Detta visar att det finns en tydlig uppfattning om de risker ett reproducerande av extremistiska normer kan innebära för olika livsvärldar i dess närhet. Intervjupersonen nämner just det Habermas beskriver som intersubjektiva handlingar och som kan leda till sammanslutning

mellan livsvärldar. Genom att den extremistiska gruppen tillåts sprida sina budskap och kommunikationen når fram till olika mottagliga livsvärldar som kan tänkas ansluta sig till ideologin. Resulterar själva kommunikationen av livsvärldarna dem emellan till att det genom det intersubjektiva utbytet av samförstånd mellan livsvärldarna, etablerar gemensamma normer för ett gemensamt mål (Habermas 1996 s. 337). Nämligen i detta fall att om personer tillåts att oemotsagda sprida extremistiska åsikter mellan varandra, så kan det vända den allmänna opinionen inom livsvärldarna och slutligen bli till ett internaliserande av den normen. Själva reproducerandet sker kontinuerligt i och med spridningen av värderingarna och utgör således en pågående process som behöver bemötas innan det att livsvärlden kopplats för långt från systemet och den befintliga rättsstatens värderingar. Intervjupersonen uttrycker även ett behov av att kunna vända sig till någon med frågor kring när extremism förekommer i personens närhet. Detta visar också på det viktiga arbete tydliga förebyggande insatser kan vara med och skapa.

Med tydliga kommunikationskanaler som upprättas mellan livsvärldarna och systemet, kan systemet verka för insatser och istället för att enbart en kommunikation mellan livsvärldarna, personen i riskzonen för att anslutas och mellan livsvärlden för den extremistiska gruppen får fortlöpa fritt. Behövs alternativa kommunikationslänkar mellan den person som ligger i riskzonen för att ansluta sig till en jihadistisk grupp och mellan någon som kan bemöta individens tankar genom ett intersubjektivt kommunikativt utbyte, för en linje som till större utsträckning representerar det etablerade systemets. Exempelvis uttrycker informanten följande som ett bevis på att det inte finns tillräckligt tydliga kommunikativa kanaler mellan systemnivån och livsvärlden för riskerna med radikaliserings mot jihadism. *“Jag har en fråga och vet inte till vem jag ska ställa den. Jag känner till ett antal personer som talar öppet för att moraliskt stödja extrema grupper som finns i Syrien och Irak, alltså de som tillhör den svarta flaggan. Är jag skyldig att rapportera det? Är jag skyldig att göra någonting? Jag känner att jag måste göra det för att jag inte vill att jag ska klassificeras som de bara för att jag befinner mig i samma lokal d v s att jag inte vill vara en del av dem. Jag är inte en del av dem jag är emot dem. Jag hamnade i dispyt med dem angående hur de resonerar kring extrema grupper. Jag vill inte göra de illa men samtidigt vill jag inte att de gör mig illa som muslim och gör landet illa. För när förekomsten av en sådan anklagelse kommer innefattar det också mig, vilket jag inte vill. Jag vet inte vem jag ska vända mig till, till vilken myndighet jag ska vända mig för att berätta dessa incidenter.”*

Genom ovanstående citat från informanten förtydligas även att det idag finns en stor oro bland personer som lever i en nära nivå med de personer som finns i närheten av de livsvärldar som sympatiserar med jihadistiska extremister och rädslan att de själva ska råka ut för att förknippas med dem från andra livsvärldar, majoritetssamhället samt av systemet. Det visar även att det finns en vilja att förhindra extremistiska krafter på lokal nivå. Genom det blir det därför viktigt att understryka att det finns en stor utsatthet bland vissa muslimer för att misstänkliggöras eller råka ut för Islamofobi i och med den situation som råder. Samtidigt finns en vilja från olika håll i lokalsamhället att man från systemnivå tydligt uppmärksammar den problematik, som finns och som bidrar till radikaliserings mot jihadism och som många gånger drabbar personer i utanförskapsområden, i det lokala samhället genom rekryternas verksamhet.

6.2 Gruppintervju med ungdomar om radikaliserings

“Begreppet radikaliserings (tattaroff), vad betyder det? Kan någon av er förklara vad det betyder?” vi ställer här frågan till ett antal ungdomar vad radikaliserings betyder för dem och om de kan förklara begreppet radikaliserings mot våldsbejakande extremism så som jihadism utifrån deras tankegångar kring fenomenet. *“Jag vet faktiskt inte vad det betyder.”*

Flera av ungdomarna känner inte till vad radikaliserings är och de processer som kan ligga till grund för exempelvis radikaliserings mot jihadism. Nästa informant berättar vidare, *“För mig betyder radikaliserings alltså ett begrepp som beskriver hur folk ändrar sig från sedvänja som finns i samhället alltså normer och regler som gäller till att man går i överdrift med en viss förståelse till exempel andra saker och så, det är radikaliserings.”*

Även här kan man tyda att informanten kopplar fenomenet kring radikaliserings till en grupp, person en livsvärld, som frikopplat sig helt från systemet och de andra livsvärldarnas interaktivt skapade normer, d v s de som skapats genom de intersubjektiva handlingarna som uppstått mellan livsvärldarna i det systemnära samhället. Den radikaliserade personen rör sig där med inom sin egen livsvärld och mellan de som rör sig i liknande livsvärld och kommunikationen har brutits mellan dessa livsvärldar och systemet, något som informanten belyser även här när han nämner att den radikaliserade personen ändrat sig från samhällets *“sedvänjor och normer”*. En egen livsvärld utan någon form av kommunikativt utbyte med systemnivån har där med etablerats. En fraktion i konflikt med systemet kan man säga.

När ungdomarna tillfrågas om varför de tror att olika individer radikaliserats mot extremistisk jihadism svarar de följande, *“Kanske tycker de inte om livet”, “Det är politik,*

kanske politiken som styr dem". "Alltså han kanske inte tycker om livet, han har inte något att göra, han har tråkigt."

Det blir ett återkommande tema att den radikaliserade individen upplevs utesluten eller lämnad till sina egna tankegångar, isolerad till sin egna uppkomna livsvärld. Systemet med de etablerade normkoderna som reproducerar sina budskap genom etablerade mediakonstellationer når inte längre den radikaliserade individens livsvärld. Interaktionen är bruten mellan den radikaliserades livsvärld och övriga livsvärldar i samhället, men även i kontakten gentemot systemet. Denna svaga länk mellan individens livsvärld och systemet kan i sin tur utnyttjas av grupper som verkar för att ansluta personen till deras livsvärld, till deras grupp. En isolerad individ blir enklare att rekrytera och vår informant berättar där med följande, *"På grund av att hans religion eller tron på gud eller hans lära är svag.", " Eller tvärtom hans tro kan vara stark.", "Ja, kanske, jag menar att hans tro kan vara svag att han inte har livserfarenhet kring att döda och sånt som gud förbjudit. Människor kan säga till honom att... "Eller kanske någon har lurat honom", " Eller kanske han fick betalt."*

Det framkommer även i intervjuerna bland ungdomarna att det finns många orättvisor i världen och många orättvisor som de upplever drabbar muslimer. Detta skapar i sin tur en känsla av att vilja kämpa mot de orättvisorna. Vidare lyfts frågan varför de tror att flera personer radikaliserats som exempelvis haft sina familjer i Sverige och som således varit i trygghet, varför individer ändå radikaliserats och anslutit sig till extremistiska rörelser. På detta svarar informanterna så här, *"Det är inte orättvist behandlade här utan hela den muslimska Oma, (nationen), upplevs som en familj och man känner med de bröderna i Pakistan, Afghanistan, Irak, Syrien etcetera, man lider med dem och därför går vissa till överdrift och försöker göra saker som inte är acceptabla till exempel självmordsbombningar riktade mot civila."*

En av ungdomarna berättar vidare, *"Jag känner någon som inte har med Islam att göra och han åkte till Syrien och han är död. Det betyder att någon har hjärntvättat honom på något sätt. Han vet ingenting om Islam men han åkte ner till Syrien.", "Ja och nu är han död, så det har alltså ingenting med religion att göra."*

Informanten beskriver här hur fenomenet med radikaliserings mot jihadism alltså inte har någonting med själva Islam som religion att göra, utan det är andra faktorer som bidrar, orättvisor, hopplös livssituation, kollektiva känslor av orättvisor och i kombination med den jihadistiska rörelsens rekrytering etcetera. Informanten nämner exempelvis att personen som

reste varken skulle ha varit religiös eller praktiserande muslim när han anslöt sig till den extremistiska jihadistiska gruppen. Detta är viktigt att framföra för att skydda Islam som religion mot exempelvis felaktiga grundande argument och missaktningar mot religionen.

Som nämnts tidigare kan det däremot finnas kollektiva känslor för angränsande livsvärldar som triggas igång när individen upplever att andra grupper utsätts för orättvisor i olika länder och där olika individer därmed i sympati vill ansluta sig till en annan livsvärld. Informanterna påpekar vidare i sin beskrivning av en person som anslutit sig till Isis att. *“Alltså han bodde i Göteborg och de sa att han åkte och jag sa va! Han vet inget om Islam, han är född i Sverige”*. När informanten återigen tillfrågas om vilka orsaker som skulle kunnat ha bidragit till att personen radikaliserades svarar han tydligt på frågan. *“Hjärntvätt, det finns grupper som hjärntvättar.”*

Han tillägger, *“Men du vet han är född i Sverige, han bor i Göteborg, han har det bra alltså hans familj har det bra också, ingen är död i hans familj på grund av krig eller sådant.”*

Intervjupersonen för även här fram en viktig ståndpunkt att en av beståndsdelarna i själva radikaliseringen mot våldsbejakande jihadistisk extremism inte uteslutande beror på orättvisor, utan faktiskt att kommunikationen från de extremistiska grupperna spelar en betydande roll och genom deras utövande av hjärntvätt och propaganda mot individen. Extremisterna och de aktiva normalstrarna där inom medverkar till att deras livsvärld reproducerar sig genom deras intersubjektiva interagerande handlingar, mot de mottagliga individerna, för mottagliga livsvärldar och utifrån sin ideologi medverkar de där med till överföringen av sin extremism på den andra individens livsvärld, och gärna mot mottagliga unga individer som påverkas av deras hjärntvätt och ideologi, eller som kanske lockas till den via makt, pengar och dylikt. Systemet som befinner sig inom en annan sfär och där med inte har någon tydlig naturlig kommunikation mellan system - livsvärld och de olika livsvärldar som uppkommit i det komplex sammansatta samhället fångar således inte upp detta fenomen tillräckligt snabbt som vi tidigare skrivit, utan parallella banor upprättas och då mellan den radikaliserade individen och den extremistiska gruppens livsvärldar. I slutet av gruppintervjun tillfrågas ungdomarna vad exempelvis kommunen skulle kunna tänkas göra för att motverka den förekommande radikaliseringen. Vi får svaret,

“Skaffa jobb, enkelt, bara skaffa jobb.” Med ett jobb kan nämligen personerna känna delaktighet. De kommer närmare den livsvärld som står systemnivån nära. Det vill säga den livsvärld som utgör en inflytandesfär mot systemet så att individerna kan känna upplevelsen

av att vara en gemensam del och mot en gemensam förståelsehorisont med de andra livsvärldarna, för annars blir risken att de isoleras i deras egna avgränsade värld och som utifrån orättvisor, komplexitet etcetera, står långt från det övriga samhället och dess demokratiska institutioner. Exempelvis påpekar informanten vidare, *“Alla typer av brott, det här är en typ av brott som vi har snackat om, radikaliserings, som leder till många olika brott. Allt som är brottsförebyggande sker genom utbildning och arbete. Det är de här två som är de viktigaste att göra, att man ska sätta någon i sysslor så att de inte hinner göra det andra. Det är där som de har misslyckats. Misslyckas till exempel de här i skolan, de här ungdomarna som gör brott i kommunen så är de helt misslyckade i skolan, de har inte bra betyg, de har inte något som de kan utbilda sig vidare till och de har inget jobb och de har därför överdrivet mycket tid och vad ska de göra med den tiden och så? De springer på gatorna och gör problem för andra och för sig själva också.”* Även de andra informanterna instämmer i uttalandet. *“De måste ha en framtid och de måste lyckas med det för att inte tänka på annat.”*

Således blir det en fråga om att få människor, individer, som genom sina livsvärldar utgör olika beståndsdelar i samhället att känna sig integrerade med systemet och systemnivån, och där med inte villiga att ansluta sig mot det. Att en kommunikationslänk mellan livsvärldarna och systemet måste återupprättas och ständigt bibehållas för att inte riskera att parallella banor inrättas där kontrasterande samhällsbildningar riskerar att befästas.

6.3 Intervju med en trygghetssamordnare i en mellanstor stad i södra Sverige

Vi inleder intervjun med att fråga kommunens trygghetssamordnare om hennes syn på radikaliserings. *“Ja, när vi pratar om i den här staden, så är vi noga med att vi pratar om de tre olika grupperna. Autonoma miljön, vitmakt-miljön och jihadismen. Och att vi ser det som vi jobbar med när vi säger att vi jobbar med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Vi har också haft en diskussion om det här att vi ofta pratar om våldsbejakande extremism, uppdraget som det egentligen heter - värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Så vi försöker med det visa vad vi vill lyfta fram och vad som är det viktiga, men det är inte alltid man kan göra det, men i dokumentet så finns möjlighet att faktiskt hålla kvar vid de orden också att de har betydelse.”*

Intervjun fortsätter genom att vi tillfrågar informanten hur kommunen arbetar brottsförebyggande med radikaliserings mot våldsbejakande extremism och då exempelvis

jihadistisk extremism. *“Ooh, om jag tar det på den övergripande nivån, för det här är på väldigt många olika nivåer. Så är det så att vi har en arbetsgrupp bestående av mig, säkerhetschefen, en representant från individ och familj, en representant från skolan och en representant från polisen och vi träffas regelbundet. Vad kan det vara, drygt ett år sedan nu, få se, hur ser det ut för att se någon förändring, har polisen fått någon signal på att vi har något särskilt ärende som vi behöver jobba med eller grupp av människor, alltså händer det något annat? Har skolan och socialtjänsten kollat upp vad vi har för kunskapsbrister först när det gäller jihadism, och här har vi haft en som har kommit från Stockholms universitet och bara försöker visa oss hur man kan se på det här, hur kopplingen, för att man pratar mycket om Islam och att förstå vad Islam är och hur kopplar jihadisterna på sig den som är mer politiskt. Men man pratar i termer om Islam och försöker förstå det här, och där kan vi känna att vi har en kunskapsbrist som vi då har försökt få upp. Så vi har haft möten både inom en liten grupp och i en större grupp och sedan tittar vi just nu på att ta fram riktlinjer och rutiner, brottsförebyggande rådet som ger gruppen i uppdrag att titta på att vi ska... Vi pratar mycket om hur vi ska ha en handlingsplan.”*

Här blir det tydligt att informanten förmedlar bilden av att kommunen befinner sig på en annan nivå för kommunikation. På en systemnivå, rutiner, processer och handlingsplaner diskuteras utifrån generella kommunala, byråkratiska lösningar och hur de ska fungera inom det befintliga systemet. Det vill säga det Habermas i hans teori om livsvärlden och systemet benämner som etablerade mediekkanaler inom systemet för kommunikation och som sker mellan systemen på systemnivån visar sig tydligt. Därmed synliggörs att något intersubjektivt kommunikativt utbyte så som sker mellan olika livsvärldar på individnivån inte sker från kommunens håll gentemot medborgarna, det vill säga mellan systemet och livsvärlden i fråga. Istället används det system för olika kanaler som har etablerats sedan tidigare och som är typiskt för själva systemets byråkrati och dess upprätthållande. Genom att bjuda in kontaktytor till kommunen för att försöka förbättra kommunikationen mellan nivån, livsvärlden och systemet bjuds olika “experter” eller talare in till systemnivån, kommunen i det här fallet. Frågan är bara om en tillräckligt kommunikativ länk lyckas att etableras eller om kommunen verkar inom systemet parallellt med livsvärlden istället? Vidare påpekar säkerhetssamordnaren i sin redogörelse över kommunens arbete mot radikaliserings att,

“Det lutar mot att vi ska säga riktlinjer och rutiner istället. Det blir mera långsiktigt. Handlingsplaner är oftast här och nu, men hur vi ska jobba och där pratar vi om att så mycket som möjligt är det inte skillnad mot en ungdom som är på väg in i kriminalitet. Det är

samma, i skolan är det samma steg, i de första signalerna så tar man liksom... i princip är det så att att första steget är utan signaler, det är att prata demokrati och allas lika värde, det är skolans första förebyggande steg, innan vi ens har sett om någon riskerar eller inte. Nästa steg är ju om man ser en individ eller en grupp och där man jobbar med skolhälsosteam eller liknande. Och sedan så kommer nästa steg och det är då som man måste ta ärendet vidare till socialtjänsten, och är det en brottslig handling så ska det givetvis anmälas till polis och socialtjänsten, här behandlas det på samma sätt som om de får in någon som är på väg in i kriminalitet eller missbruk eller andra sådana här... att man tar det genom samma steg. Det vi ser är att man kanske behöver viss kompetens och ökning i själva frågan, men inte i hur vi jobbar, det är samma metoder. Det har inte kommit något nytt. Vi har omvärldsbevakning för att se om det finns nya metoder, finns något annat sätt att tillgripa, men ingenting i dagsläget. I dagsläget säger man att det är traditionellt arbete som gäller.”

Även här ser man att kommunen agerar utefter sin systemnivå och sin etablerade uppfattning över hur situationen ska hanteras. Det är “traditionellt” arbete som gäller kring problemen. Trygghetssamordnaren reflekterar utifrån systemnivån och hur de specifika tillvägagångssätten förhåller sig och huruvida man ska upprätta en handlingsplan eller inte. En handlingsplan skulle kunna verka som en kortsiktig lösning... och det är bättre med riktlinjer och så vidare med olika förklaringar kring metoderna. Den stora fokusen ligger där med på själva systemet som sådant och dess interna, rutiner, byråkrati och befintliga kommunikationsvägar för allmänna trygghetsproblem. Detta speglar det förebyggande arbetet och inte utifrån den problematik som finns och som blir aktuell på individnivå för de som faktiskt drabbas av extremismen i sin vardag och utifrån livsvärldsnivån.

Samordnaren bekräftar även att det råder oenighet inom de befintliga mediekanalerna på systemnivån och det är där fokusen verkar ligga istället för en enad lösning mot själva problemet med radikaliserings mot jihadism detta ger sig uttryck när informanten exempelvis säger, “*Det Mona Sahlin har gjort (Samordnaren mot våldsbejakande extremism) det är att hon har lyft ett fokus, hon har fått upp frågan på dagordningen och det har hon gjort bra. De har varit ute och pratat med jätte många kommuner. Sedan är det så att hon gått in och sagt vad kommuner ska göra som inte hon har rätt och göra. Att hon säger att alla ska ha en handlingsplan, det kan inte hon göra och det blir problematiskt när hon går in och princip utan att ha rätt till det.”*

Ser man till Habermas teorier kring livsvärld och system, kan man se tendenser i samordnarens berättelse, på att systemet här står frikopplat livsvärlden och hur de agerar parallellt med varandra, vilket också är typiskt för själva systemnivån. Vid liknande intervjuer med ungdomar om radikaliserings, samt med de teologiska informanterna som analyserat situationen kring radikaliserings mot jihadism, förmedlas en känsla av att kommunens arbete inte är tillräckligt i dagsläget, samt att nya kraftfullare arbetsmetoder behöver införas för att komma åt problemet med radikaliserings, inkluderandet av människor i det befintliga samhället etcetera. Vi har även genom tidigare indikationer och genom informanterna fått redogjort för oss om att direkta sympatisörer till jihadiströrelser finns och informanterna har vittnat om att det förekommer en aktiv rekrytering mot jihadism. Tidigare informanter från livsvärldens representanter har där med debatterat för och efterfrågat ett utökat förebyggande arbete mot jihadism från kommunen. Och där man särskilt påpekar att man vill att kommunen arbetar med tydliga medel mot fenomenet för att inte extremismen ska drabba dem, eller riskera att kopplas samman med exempelvis Islam som religion i och med jihadismens allt större framfart i vissa områden. Samordnaren talar istället utifrån systemnivån där hon påpekar att det förebyggande arbetet mycket väl kan och ska ske inom befintliga arbetsmetoder och likvärdigt alla andra former av extremism som kan leda till kriminell verksamhet. Här förekommer någon form av diskrepans mellan livsvärldarna och systemet, det vill säga mellan individen och kommunen i det här fallet och deras redan inarbetade kommunikativa kanaler och medborgarnas önskan om utvidgade insatser. Från föregående informanter efterfrågas även tydlighet i lagen kring kommunernas förebyggande arbete just eftersom man påpekar att insatserna inte kan komma för sent och när hundratals människor redan rekryterats. Medborgarna kan inte riskera att hamna i en livsvärld som kapslat in dem långt från systemet och då kriminella våldshandlingar kanske redan har begåtts. Vidare frågar vi samordnaren vad hon tror kan ha gått fel i det förebyggande arbetet och varför det inte varit tillräckligt aktivt och tydligt från kommunens sida. *“Ja, vad säger den senaste rapporteringen?”*

Vi svarar att det exempelvis skulle ha varit flera hundra stycken som anslutit sig till jihadistiska grupper bara från Borås samt att Säpo i sin rapport och enligt samordnaren mot våldsbejakande extremism lyfter fram extremismen mot våldsbejakande jihadism som det största problemet mot rikets säkerhet idag (Nationella samordnaren). Informanten förklarar vidare, *“Alltså Säpo säger ju att det har rest 300 från Sverige, tror jag att det är. Vi vet inte hur många som har rest. Vi ska också komma ihåg att folk har rest i många lägen. Vi har folk*

som reser till Ukraina, det pratar vi inte så mycket om, framförallt från den högerextrema sidan åker de ju dit.”

Vi ställer vidare frågan till trygghetssamordnaren om hon tror att det finns ett omfattande resande till jihadistiska grupperingar, från staden som hon är verksam som trygghetssamordnare i. *“Vi har inte fått det från Säpo och det är det som vi.... Vi är ju beroende.... Och vi har inte fått det hörsägensvis från allmänheten heller. Tror jag? Ja... alltså det är inte så att jag tror att det inte har hänt och det inte kommer att hända bara för att det inte har det. Det som man ser är ju också att det oftast kanske är kompisgäng. Så att får vi en som åker så är det väldigt stor risk att få fler, för att de strider liksom med gruppen som känner varandra, och det är därför som vi har sett att det kanske då i Göteborg hade varit.... Alltså att det oftast blir en ort och att det då sprids, den förste individen tar med andra utifrån det här... ja på olika sätt så att vi måste hela tiden omvärldsbevaka, kolla med Säpo, jobba förebyggande för visst kan det hända här. Om vi visste att vårt förebyggande arbete hade misslyckats så hade vi haft ett mycket lättare jobb. Det misslyckas emellanåt att ungdomar går in i kriminalitet och sedan organiserad brottslighet, de radikaliseras och kommer in i våldsbejakande extremism. Man har saker som gör att man hamnar i missbruk, ibland misslyckas vi och samma lite sociala faktorer som gör det och känner att du är utsatt alltså. Alltså det är ju samma bas av individer som man försöker, som liksom faller in i kriminalitet som riskerar, det är samma faktorer.”*

Här lyfter samordnaren något som även förtydligas i föregående intervjuer, både i intervjuerna med ungdomarna men även i intervjuerna med imamerna, nämligen att de sympatiserar med de jihadistiska grupperna rör sig i “kompisgäng”, att de drar med sig varandra. Denna förklaring ger samordnaren till varför det skulle vara många som åkt exempelvis från Göteborg, och ifrån ett koncentrerat ställe. Detta Underbygger Habermas teorier om hur kommunikationen fungerar mellan livsvärldarna. Nämligen att de reproducerar sig genom intersubjektiva handlingar och mot en samförståelse, en integrering mellan livsvärldarnas förståelsehorisont. Samordnaren intygar vidare att det just är kommunikationen dem emellan som spelar en avgörande faktor nämligen, *“Så att får vi en som åker så är det väldigt stor risk att få fler, för att de strider liksom med gruppen som känner varandra....”*

Det är alltså genom deras, jihadisternas och de som de riskerar att rekryteras, “vänskap” som sympatierna kan sprida sig och locka med fler i rörelsen. Samordnaren beskriver även här hur de är beroende av den upprättade befintliga mediekanalen mot en annan myndighet, Säpo, i

det här fallet för att göra något. Vilket även bevisar det faktum att kommunen rör sig inom ett system, på en systemnivå, med redan befintligt etablerade mediekanaler och de är beroende av varandra.

Vidare meddelar samordnaren i frågan vilka faktorer som kan ligga till grund för att individer radikaliserar mot våldsbejakande extremism följande, *“Nej, det säger jag såhär; det är jag utgår ifrån, jag ska se här vänta lite (informanten tittar på datorn och letar efter informationen för att kunna svara på frågan). jag ska titta här i mitt dokument eee (informanter klicka på musen) mmm..(informanten säger; där har vi den). (informanten klicka igen på musen).*

“Alltså på nåt sätt känner jag såhär; jag jobbar inte med individer. Jag jobbar övergripande, jag jobbar med andra organisationer för att jobba förebyggande. Så det här har jag ingen erfarenhet kring, jag har inget eget jag kan ha, utan det är ju då ee.. att man pratar om och då går jag till forskningen, vad säger forskningen? jo de säger ee..att det är samma processer som är drivkraften för att hamna i kriminella delar och att det är push och pull faktorer och att det kan vara de som är ensamma och osäkra, problematisk uppväxt, det kan var de som undrar över livsfrågor och inte får ihop det, det kan var personer och ungdomar som växer upp i en familj där det är många redan som är radikala och befinner sig i de här delarna och det är de som vill hamna in i en gemenskap, de känner sammanhang och det är samma saker. och då har vi den ensamma som är nog den svåraste dvs. den som inte går samman med andra utan begår våldsdåd utan att ha, men känner samhörighet utan att de kopplar samman sig- den är den absolut svåraste att hitta. och det här kan sker väldigt snabbt och då säger de, de är ju att det ibland är väldigt struligt, en ung kille som helt plötslig rättar till sig och alla blir glada där det då visar sig att man har kommit in i det här och det är egentligen då de blir ännu oroligare ee.. så att som föräldrar kan jag se att det kan vara svårt och förstå ee.. hade min son varit väldigt illa ute och sedan helt plötslig börjat gå till skolan ee.. och börjat sköta sig då hade jag blivit jätte glad ee.. så att..ee ”

Återigen blir det tydligt att man inom kommunen vill se de övergripande gemensamma faktorerna mellan olika extremistiska grupper och att man då arbetar inom det befintliga systemet i frågorna. En risk finns att man inte visar öppenhet inför den faktiska situationen och detta som ett resultat av den bristande kommunikativa länken mellan systemnivån och livsvärlden. Kommunen inväntar sina etablerade mediekanaler innan åtgärder sätts in, de inväntar invändningar från sina befintliga upprättade funktioner på systemnivå i det här fallet en annan myndighet så som Säpo. Där emellan råder en etablerad mediekanal med information och interaktion mellan enheterna på systemnivån, men återigen visar sig

svårigheterna med informationsutbytet mellan den nivå som rör systemet och den som rör livsvärlden och där den senare besitter andra uppgifter om att många som åker eller ansluter sig och att det exempelvis förekommer i en ökande takt. Återigen framkommer det att kommunen befinner sig på det som Habermas i sin teori om system och livsvärld beskriver som systemet och särskilt tydligt blir det i följande uttalande, *“Alltså på nåt sätt känner jag såhär; jag jobbar inte med individer. Jag jobbar övergripande, jag jobbar med andra organisationer för att jobba förebyggande. Så det här har jag ingen erfarenhet kring, jag har inget eget jag kan ha, utan det är ju då....”*

6.4 Kvalitativ intervju med justitieminister Morgan Johansson

Vi inleder intervjun med att fråga justitieministern hur han ser på fenomenet radikaliserings och han berättar följande, *“Jag anser att det är en lång akademisk diskussion för att svara på vad radikaliserings är. Det jag är orolig för är när det gäller våldsbejakande, det är då som det är ett bekymmer, alldeles oavsett vilket inriktning det tillhör. Vi har radikal nationalism, vi har radikal vänster och vi har radikal höger, men det blir våldsbejakande...”*

Justitieministern förklarar sedan vidare hur fenomenet med radikaliserings mot våldsbejakande extremism har ändrats i samhället och detta förklarar han vidare genom uttalandet, *“Ja det har ju ändrat karaktär något. Tidigare har vi haft radikala både vänster och höger rörelser, nu har vi då också radikal jihadism som vi inte haft tidigare och som nu tar sitt uttryck i att man reser för att föra krig kopplat till terrorism.”*

Justitieministern bekräftar här att radikaliserings mot våldsbejakande jihadistisk extremism är ett nytt fenomen samt att resor kopplat till terrorism förekommer. Han förklarar vidare att extremismen i sig inte är ny men att det målas upp en sorts motsättning mellan exempelvis kristna och muslimer, det är nytt och i den här formen. *“Om man ska gå riktigt långt tillbaka hade vi terrorism på sjuttio-talet också. Det var röda arméfraktionen och röda brigaderna, vi har haft nationalism, vi har haft Eta och Baskerna. Så det är ju inget nytt fenomen alls, i Europa terrorismen. Däremot den här stora motsättningen som man försöker måla upp mellan den Kristna och den Muslimska världen, den är ju ny så att säga.”*

Vidare säger justitieministern, *“Ja det har de ju gjort med bildandet av IS och Daesh. Det har ju gjort att många har lockats till det”* Vi frågar ministern vidare om han anser att problematiken är särskilt stor i någon kommun eller stad i landet, men han vill inte peka ut någon särskild, *“Nej, den delen, när det gäller jihadistisk så är det knutit till storstadsområdena.”* Här är det viktigt att inflika att det numera finns i många olika

utanförskapsområden i landet. Vi frågar även om justitieministern anser att problematiken tas på allvar ute i kommunerna där han redogör för följande, *“Man har ju börjat göra det. Nästan i alla kommuner har man en handlingsplan eller så är man på väg att göra en.”* Vi frågar justitieministern om han anser att det är viktigt med att upprätthålla handlingsplaner mot våldsbejakande extremism, jihadistisk extremism exempelvis och där svarar han, *“Ja det tycker vi ju. Ja så att man vet vad man ska göra.”* Här är det intressant att nämna just den tydlighet som justitieministern signalerar från regeringens sida och hur man på den systemnivån kring uppfattningen om huruvida handlingsplaner för våldsbejakande extremism och jihadism behövs eller inte. Ministern svarar tydligt att de behövs för att man ska veta vad som ska göras. Ändå finns en diskussion ute i kommunerna om huruvida man ska kalla handlingsplanen för handlingsplan eller inte, här kan man ana en diskrepans i uppfattningen inom systemet för hur kommunikationen ska formas. Frågan är om denna otydlighet på lägre systemnivå uppmärksammas på regeringsnivån. Justitieministern vill inte peka ut någon kommun som mindre aktiv i arbetet mot våldsbejakande extremism, men vi frågar ministern om han anser att kommunernas brottsförebyggande arbete, mot bakgrund av det allt mer omfattande fenomenet med våldsbejakande extremism medför ett behov av att exempelvis förtydliga och tydligt definiera kommunens skyldighet till brottsförebyggande arbete i exempelvis kommunallagen. Där svarar justitieministern, *“Vi behöver samordning, vi behöver nationell styrning och stöd också för allt brottsförebyggande arbete.”* Och han förklarar följande, *“Så vi har ju på gång sådana insatser nu. Vi skjuter också in pengar nu för sådana former av insatser (50miljoner kronor).”*

Och på frågan om han tror att kommunens brottsförebyggande arbete behövs förtydligas ytterligare i exempelvis lagstiftningen säger han följande, *“Vi är inte riktigt där ännu.”*

Vi frågar vidare om det på sikt kan komma att definieras i exempelvis kommunallagen och där svarar justitieministern, *“Jag vet att den diskussionen förs men den får man ju lov att diskutera kring, vem som ska betala för den.”* Det blir här alltså en fråga om ekonomiska resurser. Systemet styrs nämligen utifrån ekonomiska kalkyler i sin rationalitet. Där regleras olika initiativ helt utifrån de ekonomiska förutsättningarna för systemet. Så även om det i praktiken kanske skulle behövas en hel myndighet, en förvaltning som arbetar aktivt med att bryta olika kommunikativa kanaler mellan extremisternas livsvärldar och mellan de som ligger i riskzonen för att radikaliserar, ute på en individnära nivå så skulle det inom de ekonomiska ramarna alltså inte tillåtas i den omfattning som skulle kunna rymmas inom det etablerade systemets förvaltning. Idag lever många personer i utanförskap i Sverige, nyligen

rapporterade Dagens Nyheter om att det finns cirka en miljon människor som lever i utanförskap (DN 2016, 5). Många personer kan där med riskera att utifrån utanförskapet, sin sociala situation och liknande omständigheter riskera att sugas in i de radikaliserande krafternas livsvärldar som där med "arbetar" mer aktivt med kommunikation mot sin rekrytering och på en nivå som står individernas livsvärldar närmre än vad myndigheterna och systemet kan arbeta förebyggande och på en nivå som står systemet nära livsvärldarna. Ekonomin tillåter nämligen inte de kraftfulla motåtgärder som skulle behövas för att förebygga fenomenet fullt ut och där av fränkopplar sig systemet lösningarna och skjuter dem på framtiden istället. Och det alltså eftersom resurserna inom det befintliga system man medverkar till att upprätthålla helt enkelt inte har de ekonomiska förutsättningarna som krävs fullt ut, och finns de ekonomiska förutsättningarna så fastnar de inom en nivå som agerar utifrån det befintliga systemet och genom generella lösningar som passar med det befintliga kommunala uppdraget. Vi frågar här justitieministern hur han ser på just generella lösningar mot våldsbejakande extremism och de generella lösningar som har förekommit i olika kommuner. På det svarar han, *"Nej men jag tror att man måste inrikta arbetet. Det tror jag, för annars blir det inte effektivt!"* Vidare ställer vi frågan hur han förhåller sig till det arbete som det nya sekretariatet för våldsbejakande extremism infört, *"Framförallt har man fått igång det lokala arbetet. Och fler kommuner har börjat anta just sådana här handlingsplaner. Det har ju varit det viktiga."*

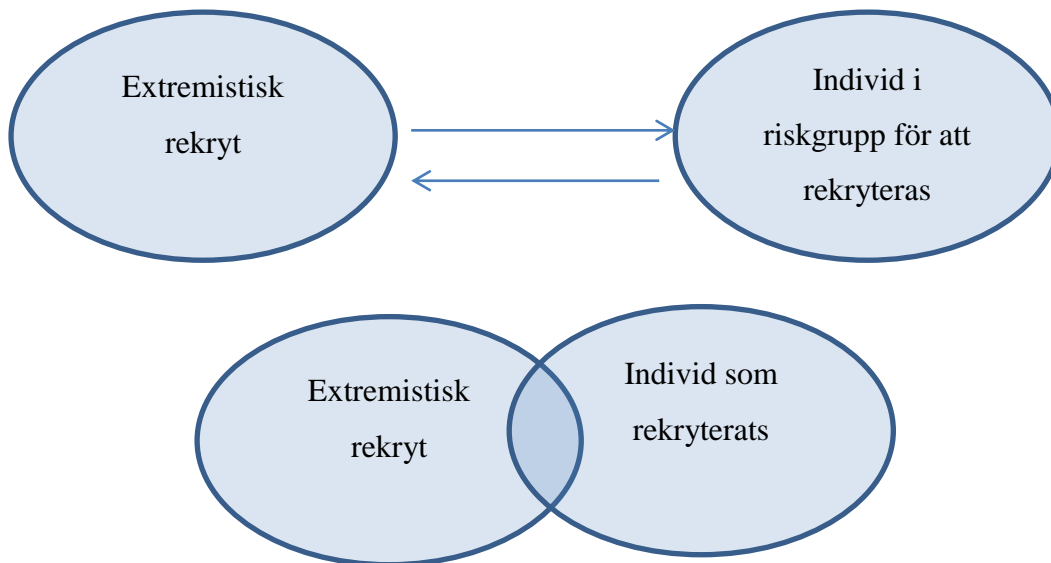
7. Analys

Utifrån materialet och informanternas tolkningar och berättelser möter vi en bild av att det idag finns en bristande kommunikationslänk mellan den nivå som medborgarna befinner sig i, dvs den som beskrivs som livsvärlden i uppsatsen, och mellan de som befinner sig på systemnivå, det vill säga samhällets olika myndigheter och företrädare. Vi menar också att det finns ett utanförskap som driver på så att vissa individer som befinner sig i riskzonen för att hamna i kriminalitet även riskerar att rekryteras av jihadistiska grupper. Genom att rekryterna och den jihadistiska gruppens livsvärld sammansmälts med den som rekryteras och där genom bildar en gemensam livsvärld parallellt med det etablerade samhället. De inrättar en gemensam kommunikativ länk, och en gemensam norm som de sluter sig kring. I intervjuerna med ungdomarna kan vi även tolka som att fenomenet kring jihadistisk extremism förekommer i Sverige och att det efterfrågas tydliga insatser från informanterna, för att motverka fenomenet. Inte minst när en av informanterna uttrycker följande,

“Jag har en fråga och vet inte till vem jag ska ställa den. Jag känner till ett antal personer som talar öppet för att moraliskt stödja extrema grupper som finns i Syrien och Irak, alltså de som tillhör den svarta flaggan. Är jag skyldig att rapportera det? Är jag skyldig att göra någonting? Jag känner att jag måste göra det för att jag inte vill att jag ska klassificeras som de bara för att jag befinner mig i samma lokal d v s att jag inte vill vara en del av dem. Jag är inte en del av dem jag är emot dem. Jag hamnade i dispyt med dem angående hur de resonerar kring extrema grupper. Jag vill inte göra de illa men samtidigt vill jag inte att de gör mig illa som muslim och gör landet illa. För när förekomsten av en sådan anklagelse kommer innefattar det också mig, vilket jag inte vill. Jag vet inte vem jag ska vända mig till, till vilken myndighet jag ska vända mig för att berätta dessa incidenter.”

Enligt informanterna finns det ett behov av att kunna vända sig till en myndighetsrepresentant eller liknande med sådana här uppgifter och frågor. Någon som guidar individen kring vad som utgör brott, eller tecken på tidig radikaliserings och hur de skulle kunna förhindra förekomsten och hjälpa personen. På samma gång befinner sig systemet med exempelvis kommunala företrädare i en annan förståelsehorisont där de agerar utifrån en logik inom det befintliga systemets ramar, och där myndigheterna delar en gemensam förståelsearena i linje med Habermas teori om kommunikation inom systemet (Habermas 1987, ss.120-121). I den teoretiska analysen och i bekräftelsen genom de intervjuer vi har genomfört vill vi även betona tydligt än en gång att det är stor skillnad på religion, en individs rätt till att tro på vad hen vill och de ideologiska krafter som använder religionen som medel för olika intressen exempelvis när det kommer till att ändra den etablerade demokratiska världsbilden genom våld. Det förtydligas exempelvis genom att andra faktorer än själva ideologin hos extremisterna framkommer som förklaringar till utlösandet samt själva uppkomsten av radikaliserings mot våldsbejakande jihadistisk extremism. Sådana faktorer som påpekas är inte minst på mikronivå så som individens utanförskap från det etablerade samhället, fattigdom, orättvisor, brist på sysselsättning och gemensam förståelse med systemet och övriga livsvärldar, och för vad som är relevant inom den accepterade statusnivån för övriga samhället. Det finns även kollektiva känslor av sympati med människor i andra delar av världen och en vilja att ta ställning mot dem genom en ny form av vad de anser vara ”rättskipning” och tillrättavisande utifrån livsvärldens egna ramar. Fenomenet verkar vara relativt utbrett och en oro hos vissa av medborgarna som intervjuats kan skönjas hos flera av informanterna.

Enligt informanternas tolkningar förekommer det även grupper eller individer som sammansluter sig till gemensamma livsvärldar och som opererar ute i kommunerna genom rekrytering av olika individer som är mottagliga. I denna del upprättas alltså vad vi menar, en kommunikationslänk mellan rekryten, den jihadistiska gruppen och den individ som riskerar att rekryteras. Nedan visas två sektioner med figurer över hur processen av sammanflätandet av livsvärldarna genom kommunikationsutbytet skulle kunna se ut. I den nedre figuren har livsvärldarna sammanflätats och konsensus uppstått dem emellan.

Detta sker inom en annan kommunikativ konstellation än vad systemet, det legitima systemet (myndigheterna) kan föra mot individen. Därför finns en vilja hos flera av informanterna att problemet med förebyggande åtgärder ska vara just tydligare, så att inte fler individer rekryteras, och genom deras exkluderande livsvärld från samhället sammansluta sig med extremisternas livsvärldar och därigenom utöva våldsbejakande extremism. En av informanterna uttrycker just behovet av förstärkta insatser genom uttalandet, *“Jag tror att detta är väldigt viktigt. Jag tycker inte att man ska vänta till 500 stycken reser från Sverige för att man sedan ska lägga fram fenomenet på bordet och säger mig frågande om varför de har rest. Man behöver jobba redan innan de har rest och förhindra att de reser”*.

På hög nivå, makronivå finns det i sin tur olika globala utmaningar i och med den nya samhällsra vi befinner oss i, med globaliseringen och marknadens allt mer specifika arbetsmarknad (Dicken 2015, ss.66-67). Problem som kan medföra att individer i nivån av livsvärldar hamnar i utanförskap och där med blir ”utrationaliserade” från den befintliga arbetsmarknadens spetskompetenser och konkurrensdrifter (Green & Clark 2016, 154-155). Genom digitaliseringens framfart sammanförs samtidigt människors livsvärldar genom en

kommunikation på ett annat sätt än som tidigare var möjlig. Detta kan både föra med sig positiva delar, men kan även medföra att kommunikationen mellan en individ, en livsvärld som riskerar att rekryteras enklare kan kommunicera med andra livsvärldar som uppför en mot det etablerade systemet extrem agenda, och genom olika propagandakanaler samt rekryteringsförsök riskera att lättare ansluta sig till extremistiska grupper. De globala konflikter som har uppstått driver i sin tur inom ramen för den komplexa formationen av ”systemet”, som befinner sig på en annan nivå än själva individen och livsvärlden, till globala ”lösningar” och genom olika högnivå organ inom systemet arbetas nödvändiga lösningar fram men, för långsamt enligt informanterna.

Individen verkar i sin tur uppleva att det finns ett avstånd till systemet och förklarar att det där med inte längre anses legitimt och i linje med den egna livsvärldens intressen. Det finns istället lockelser mot nya formationer, subsystem där man istället upplever sin rätt komma bättre till tals. Personer som tidigare inte ägnat sig åt varken religion eller någon ideologi rekryteras snabbt med draghjälp av en slags kollektiv känsla av orättvisa, mot bakgrund av utanförskapet frikopplingen från systemet och det kommunikativa utbytet som istället riskerar att föras mot rekryternas livsvärldar. Informanten uttrycker det exempelvis genom följande citat, *”De är inte orättvist behandlade här utan hela den muslimska Oma, (nationen), upplevs som en familj och man känner med de bröderna i Pakistan, Afghanistan, Irak, Syrien etcetera, man lider med dem och därför går vissa till överdrift och försöker göra saker som inte är acceptabla till exempel självmordsbombningar riktade mot civila.”*

Det blir alltså en omfattande kombination av faktorer som triggar igång radikaliseringsprocessen för en individ inom livsvärlden som riskerar att radikaliseras mot jihadistisk extremism. Exkludering, rasism, fattigdom etcetera. Dock skall det tydligt påpekas att andra grupper också upplever nationella och internationella händelser, där radikalisering också kan bli ett resultat och man ska inte glömma att exempelvis högerextremismen är utbredd idag (Expo.se). De globala konflikterna kan i sin tur användas hos rekryter som ”fiskar” in medborgare som verkar inom mottagliga livsvärldar och använda dem som en kamp mot etablissemangen. Kollektiva känslor i spåren av utanförskapet kan alltså på sikt bryta ner individer och i kombination med de aktiva rekryterna kan individer radikaliseras in till ett succesivt kommunikationsutbyte mellan de jihadistiska rörelserna och de individer som rekryteras och där de genom rekryteringsprocessen delar samma livsvärld allt mer. Den bild som forskningen visar och som vi diskuterar i vår uppsats teoretiska avsnitt, på indikerad nivå, nämligen att radikaliseringsprocessen kan gå relativt fort införlivas även genom

informantens uttalande, *"Alltså han bodde i Göteborg och de sa att han åkte och jag sa va! Han vet inget om Islam, han är född i Sverige"*.

Detta vittnar även om att det är andra bakomliggande faktorer en religion eller de strikt ideologiska som ligger till grund för förekomsten bakom radikaliseringsprocessen är informantens tydliga påpekanden kring arbete och avsaknaden av ett jobb att gå till för att komma på andra tankar, och där är viktigt att betona att detta behöver ske tidigt innan individen råkar dela livsvärld med den rekryterande rörelsen. Exempelvis påpekar den unga informanten, *"Skaffa jobb, enkelt, bara skaffa jobb."*

Informanterna, ungdomarna själva ser nämligen kopplingen mellan utanförskapet och den process av radikaliseringsprocesser som förekommer och som i sin tur kan göra individer mottagliga för andra antidemokratiska processer. Samtidigt finns det som vi nämnt tidigare stora globala utmaningar i den postnationella eran kring den allt mer specialiserade arbetsmarknaden och vilket kommit att utgöra en del av en global konkurrenssituation där allt fler individer utrationaliseras och hamnar i arbetslöshet eller inte har matchande kompetenser.

Informanterna betonar vidare vikten av att individerna genom livsvärldarna behöver känna delaktighet exempelvis genom uttalandet, *"De måste ha en framtid och de måste lyckas med det för att inte tänka på annat."*

Finns det inga framtidsutsikter genom exempelvis arbete och delaktighet i det etablerade samhället är risken övervägande att individen sugas in i andra parallella "världar". Och här tycks kraven på en framtid vara relativt höga. Det krävs inkludering och känslan av att komma nära de livsvärldar som står systemet nära. Vi kan även härleda till den process vi beskrivit i teoridelen och som utgick från Habermas beskrivning över hur individer lämnade den traditionella världen genom framväxandet av systemet och den moderna staten. Hur det skapades en kollektiv bildning som kom att acceptera gemensamma nya "lagar" inom staten. Hur detta var ett paradigmskifte i historien. Istället ses nu det motsatta, nämligen att genom systemets oförmåga att kommunicera med medborgarna och genom utrationaliseringen och det växande utanförskapet sker istället en reträtt från det "moderna" industriella samhället och medborgarnas kollektiva rationalisering och förlitandet på systemets lagar till en återgång till den traditionella religiösa sammanhållning som fanns tidigare. Där en ny religiositet växt fram och som erbjuder "alternativ". Den viktiga upptäckten är just den att systemet genom exempelvis kommunens samordnare inte har tillräckliga resurser eller möjligheter idag inom

det befintliga systemet för att arbeta direkt mot ett så viktigt område som radikaliserings mot våldsbejakande extremism. Systemet är anpassat kring en annan era och har redan sin styrlogik och sina befintliga konfliktlösande kanaler, socialtjänst, skola etcetera och trygghetssamordnarens uppdrag blir därför bara övergripande inom systemet och där dessutom inte upplevelse inför problematiken lika tydligt delas som mellan medborgarna på nivån av livsvärldarna. Det kanske skulle krävas en helt ny myndighet inom kommunen som arbetade enbart med den här typen av frågor. Eller en sektion inom socialtjänsten eller liknande, men där skulle riskerna finnas med att exempelvis inte kunna agera tillräckligt öppet mot den verkliga situationen eftersom hänsyn behöver visas även till den befintliga verksamhetens ramar för preventivt arbete och därför skjuts vissa ”lösningar” på framtiden. Trygghetssamordnaren uttrycker exempelvis bristen av förmåga till lösningar för den individnära livsvärlden genom uttalandet, *“Alltså på nåt sätt känner jag såhär; jag jobbar inte med individer. Jag jobbar övergripande, jag jobbar med andra organisationer för att jobba förebyggande. Så det här har jag ingen erfarenhet kring, jag har inget eget jag kan ha, utan det är ju då....”*

Helt klart framgår i alla fall att det finns informanter som upplever situation med radikaliserings idag som mycket påtaglig och påfrestande, och där de inte vet vilken myndighet de ska vända sig till och hur de ska lyckas få kontakt med systemnivån. Under tiden lämnas individen och dennes livsvärld till sig själv att reda ut det inte systemet och det gemensamma intresset inte kunnat erbjuda lösningar kring. En övervägande risk finns dock att dessa individer som lever mitt upp i det om de inte är tillräckligt skyddade i sin livsvärld kan riskera att gå samman i en annan livsvärldsnära arena och dessvärre skulle det även kunna innefatta den arena som delas av radikala extremistiska grupper som genom våld verkar mot systemet.

Att tillhöra en grupp av livsvärldar som står samhällets etablissemang och kärna nära är givetvis ett privilegium när det gäller möjligheten att få ett arbete och att bli delaktig i samhällets etablerade skikt, sådana privilegier har kommit att diskuteras allt mer (Pease 2010, s.14). Idag finns det i Sverige och andra Europeiska länder ett stort utanförskap bland många barn som växer upp (Unicef.se). Vissa växer upp under fattigdomsgränsen och blir i princip exkluderade från olika samhällsarenor redan tidigt. Detta kan hänga samman med hur människan rör sig i olika livsvärldar, hur vissa inkluderas och hur andra exkluderas från olika arenor. Inom en grupp, en sammanslutning av livsvärldar (människor), uppstår nämligen en gemensam arena, där kollektivet inom gruppen allt mer delar varandras världsbilder och det möjliggörs i sin tur genom det kommunikativa utbytet. Så fungerar det inom de sociala

sammanhang vi verkar inom, exempelvis på vårt jobb, i vår skola, men likaså i andra grupper som vi deltar i eller ofrivilligt hamnar i, det bildas något gemensamt och en gruppdynamik kring där vi agerar mot något gemensamt. Genom att gruppen i sin tur förstår varandras språk, varandras interna kommunikation och sätt att tänka anpassar sig gruppmedlemmarna i allt större utsträckning efter varandra, och vi blir ett med varandra (Habermas 1987, s.120). Gruppmedlemmarna börjar allt mer reproducera en norm för gruppen. Därigenom rör vi oss i stor utsträckning även med de människor som delar samma erfarenheter, samma livsvärld och verkar inom samma arena och vi blir även institutionaliserade med de villkor vi lever efter (Edling & Liljeros 2014, ss. 36-37). Minoritetsgrupper i utanförskapsområden kan där med riskera att bli exkluderade från samhällets gemensamma arena om de inte inkluderas. Resultatet kan bli att det uppstår olika utanförskapsområden där det sen genom bristen av interkulturellt utbyte, rasism och olika exkluderingsfaktorer uppstår utanförskap från majoritetssamhället (Bauman 2006, ss.90-92). Genom den bristande kommunikationen med övriga livsvärldar, och där nya subkulturer uppstår kan även kriminella grupper genom deras livsvärldar, uppstå i spåren av just bristande framtidsutsikter, exkludering och orättvisor. Informanterna i den här uppsatsen har även påpekat just hur det finns en exkluderingsfaktor och svårighet att tränga igenom för att exempelvis hitta jobb. Gruppen kan i sin tur hitta andra parallella vägar att nå status och respekt, och detta sker då istället inom den från övriga samhället gruppen (Estrada & Flyghed 201, ss.251-254). De faktorerna gäller för uppkomsten av olika kriminella grupperingar och den tycks även delas till viss del av de grupper som riskerar att utgöra radikaliserade extremistiska rörelser och deras medlemmar inom livsvärlden. De radikaliserade individerna rör sig med andra ord inom en ny sammansluten livsvärld där nya statusmål finns uppsatta internt inom gruppen och i kontrast till systemet och det övriga samhället. Om vi knyter an till övriga faktorer som samtidigt inträffat de senaste årtiondena för samhällets inkluderade och etablerade grupper, förekommer det en pågående process av specialisering för arbetsbeståndet. Europa har i vissa områden stor arbetslöshet och Sverige har en även det en delad marknad. Det går inte att bortse från de samhällsekonomiska förändringarna som inträffat under senare tid och som samtidigt ritat om landskapet för arbetsmarknaden fullständigt. Marknaden har allt mer rört sig mot en globaliseringsstruktur, där många arbeten antingen flyttats, försvunnit eller blivit till nya specialiserade och mot vissa kompetenser och med höga krav för att kvalificera sig (Dicken 2015, ss.6-8 & 66-69). Marknaden har blivit global med spetskompetenser och där den enskilde kandidatens profil blivit allt mer relevant för arbetsgivaren, men givetvis där det likaså förekommer orättvisor som sållat bort vissa och gynnat andra. Den process av segmentering som fanns i de tidigare

lokala industrisamhällena, lokalt inom en kommun, har istället blivit till globala kluster av områden där personer bor som har arbete, medan andra kluster uppstått där personer i större utsträckning saknar arbete. Vilket i sin tur även ger följder i regioners sociala förutsättningar. I de områden som det bor fler inkluderade och bemedlade individer finns därför skyddsfaktorer som gör att individerna inte radikaliseras i lika stor utsträckning och som tvärtom för den motsatta situationen (skyddsfaktorer). Flera av de områden som lyfts fram som bostadsområden för våldsbejakande extremister står sig just socioekonomiskt svagare, eller är tätbefolkade områden med tidigare industrikaraktär och därför påverkats de stort av globala effekter. Exempel på sådana områden är exempelvis Belgiens Molenbeek (The Guardian) eller Rosengård i Sverige (Sydsvenskan).

Vi har i uppsatsens teoridel gått igenom hur det kan finnas bristande kommunikation mellan livsvärldarna, men även bristande kommunikation mellan systemet, samhällets myndigheter och styret mellan vissa livsvärldar och mot systemet. Det kan i sin tur bidra till de radikaliserade individerna och deras livsvärldar fortsätter sluta sig till den egna gruppen och där kraften att verka mot det etablerade samhället blir fortsatt stor. Det vill säga inom deras parallella livsvärld och struktur för "rättvisa". Om utanförskapet genom den bristande kommunikationslänken mellan livsvärldarna på en systemnära nivå och mellan livsvärldarna som uppstått i utanförskapets spår fortsätter kan det slutligen leda till att de radikaliserade gruppernas utanförskap institutionaliseras och blir mer varaktigt likt den institutionalisering som förekommer för annan gängbildning (Hagedorn 2008, ss7-9). I bristen på kvalificerat arbete och inkludering åt hela samhällets medborgare, vilket givetvis skulle sätta samhället i ett helt annat ljus, satsas det på olika områdesprogram med riktade insatser i utanförskapsområdena för att mildra olika effekter av utanförskap. Här har det sedan 1990-talet blivit allt viktigare att arbeta evidensbaserat och med så kallade evidensbaserade insatser (Green & Clark 2016, ss.134-138). Det gör man inte minst i Sverige, i Malmö kommun. Malmö har bland annat ett pilotprojekt för en av stadens stadsdelar igång där man just arbetar med bland annat risk och skyddsfaktorer utifrån olika preventionsnivåer och åtgärder kring dem (Malmö.se). Malmö kommun arbetar därför aktivt med preventionsarbete vilket även skulle kunna hjälpa i deradikalisering. För att den brutna kommunikationslänken mellan medborgaren och den person som ligger i riskzonen att radikaliseras ska kunna återetableras tillbaka till en gemensam norm och gemensam konsensusbas krävs att kommunikationen mellan medborgare inom den avlägsnade livsvärlden och mot individer för livsvärldar som ligger systemnära återupprättas och detta kan bara ske genom det intersubjektiva utbytet och

genom argumentation kring en rationell diskurs (Habermas 1990, ss.66-67). Utmaningen ligger i att hjälpa personer redan innan de hamnat i vad Habermas beskriver som livsvärldar som tolkas som immuna för kritik och den skyddsvall från samhällets övriga normer som det medför (Habermas 1984, ss.70-71). Här spelar kommunikationen, argumentationen och det kommunikativa utbytet mellan livsvärldar en avgörande roll för att nå samförstånd.

I den situation vi befinner oss i nu, med olika terrorattentat, radikaliserings och en skenande situation av exkludering kommer det bli nödvändigt att arbeta förebyggande på olika fronter. På samma gång som utjämning av utanförskap kommer att behövas för att hindra livsvärldar att sluta sig utanför det etablerade samhället och som av långtgående exkludering riskerar att hamna i extremism, blir det även viktigt att arbeta med någon form av kommunikationsinhämtning mot de grupper som ligger i riskzonen till att radikaliseras. Detta behöver ske parallellt förmodligen av olika myndigheter och under stark rutinkontroll så att inte kommunikatorerna från det etablerade samhällets representanter i själva kommunikationsutbytet mot den grupp som utgör en risk att radikaliseras eller radikaliserats riskerar att genom det naturliga intersubjektiva kommunikationsutbytet sammansluta sig till varandras livsvärldar och därmed paradoxalt motverka förebyggande insatser (Agrell & Treverton 2015, ss.91-94). Demokratin och respekt för mänskliga rättigheter behöver därför vara konstant i åtanke. Det är nämligen alltid en risk att antingen medborgare själva som arbetar inom sitt område för att förhindra kriminalitet eller uppslukas av de kriminellas "livsvärld", och därmed riskerar att göra viktiga insatser förlorade genom det faktum att den intersubjektiva kommunikationen mellan individer alltid kan resultera i att de reproducerar varandras normer, konsensus för varandra inbegriper, vilket sker genom exempelvis det "gemensamma" språket (Habermas 1987, ss.120-121). Just kommunikationen sker mot en gemensam norm (Habermas 1984, ss.332-335). Sådana företeelser uppmärksammas bland annat inom underrättelseanalys och det framkommit att vissa händelser observeras hos myndighetspersoner som befinner sig väldigt individnära (Agrell & Treverton, ss.92-92 & 100-101). Det blir åter en fråga huruvida det befintliga systemet är rustat för att aktivt bryta den brutna kommunikationslänken som finns mellan individer i utanförskap och som ligger i riskzonen för att radikaliseras eller inte, eftersom det befintliga systemet inte är byggt utifrån de nya premisserna. Visserligen finns det trygghets och säkerhetsavdelningar i stora kommuner, men resurserna är begränsade och ligger inom vanliga kommunala budgetramar och inget juridiskt tvång till avsättandet av resurser finns heller tydligt definierat exempelvis kommunallagen, däremot finns lagstiftning kring extraordinära händelser genom (LXO),

lagen om extraordinära händelser. Dock finns det en risk idag att kommunala budgetar belastas vid vissa händelser vilket givetvis kan riskera att göra skyddsarbetet mindre effektivt i praktiken i enskilda kommuner, i synnerhet om andra områden samtidigt behöver prioriteras, denna problematik lyfts bland annat i MSB rapporten "Hur styrs skyddet" (MSB, ss. 10-13). Det blir också en fråga om vad som utgör en extraordinär händelse, det är inget normaltillstånd för en kommun och kommer förmodligen således inte heller användas för "vanligt" preventionsarbete, eller för den delen arbetet mot radikaliserings. Det är en hög beredskapsnivå och inget som bör tullas kring. Även vid extraordinära händelser, och om kommunen skulle använda sig av sådan lagstiftning, vilket inte riktigt är syftet i dag ligger tröskeln för ersättning från statlig nivå väldigt högt och behöver motiveras av kommun, bland annat i frågan om utgifterna varit till "nytta" för hanteringen av händelsen i den kommunala verksamheten för att statlig ersättning berättigas (LXO 5 kap. 1§).

Om vi knyter an till behovet av att faktiskt rikta insatser i preventionsarbetet mot radikaliserings och då företrädesvis radikaliserings mot våldsbejakande extremism tolkar våra nyckelinformanter att det skulle behövas inte minst justitieministern påpekar att det kan vara lämpligt att rikta arbetet för att effektivisera det,

"Nej men jag tror att man måste inrikta arbetet. Det tror jag, för annars blir det inte effektivt!",

Och kring frågorna huruvida preventionsarbetet ska förtydligas i exempelvis kommunallagen eller inte svarar justitieministern vidare, "Jag vet att den diskussionen förs men den får man ju lov att diskutera kring, vem som ska betala för den." Informanternas tolkningar speglar att det finns ett behov av att tydligare rikta arbetet och även att det föreligger vissa ekonomiska utmaningar. Att arbeta riktat i den omfattning och takt som skulle vara nödvändigt för att bryta riskerna är således ett omfattande och kostsamt arbete som det förmodligen skulle behövas rigorösa insatser kring, men frågan blir alltså om det finns ekonomi till det i kommunerna och vem som ska betala. När vi slutligen frågar justitieministern om han skulle vilja se ytterligare reglering i lagstiftningen svarar han, "Vi är inte riktigt där ännu."

8. Slutsats

Slutligen för att knyta an till frågeställningarna om hur våldsbejakande extremism så som jihadistisk extremism kan förklaras utifrån informanternas tolkningar av situationen och hur de kan förklaras utifrån Habermas teorier kring livsvärldar, systemet och kommunikationen i

det globala samhället. Även huruvida informanterna tolkar det vara nödvändigt eller inte att förtydliga det förebyggande arbetet mot radikaliserings i exempelvis kommunallagen, för att effektivare rikta det preventiva arbetet, har vi kommit till följande slutsatser.

Utifrån informanternas tolkningar kring företeelsen förefaller det vara multipla faktorer som inverkar kring individernas radikaliserings mot våldsbejakande extremism, och som har olika förklaringshorisonter utifrån, individnivå och makronivå. På makronivån tolkar informanterna det vara, konflikter, orättvisor, krig, fattigdom och globalt utanförskap som stora delar i spåren av det nya globala samhället och den globala ekonomi som nu råder och dess inverkan på individen, något som framförs i flera av informanternas berättelser samt även underbyggs i tidigare forskning. På individnivå, mikronivå förklarar istället informanterna det stora utanförskap som finns och en exkludering från det etablerade samhällets arena, genom brustna kommunikationslänkar mellan samhällets medborgare genom livsvärldarna, något som underbyggs av Habermas teori om livsvärld och systemet. Framförallt genom livsvärldarna när de påpekar att de inte riktigt vet om samhällets företrädare har några insatser för att begränsa radikaliserings i dagsläget. Det framgår även av att en slags frustration skönjas hos informanterna och förs fram av dess tolkningar för samhällets åtgärder eller bristande åtgärder rättare sagt. Situationen, vilken i sin tur förstärker utanförskapet och där genom minskar livschanserna för enskilda individer inte minst mot bakgrund av olika intersektionella strukturer som finns och verkar exkluderande förefaller vara starkt förekommande enligt informanternas berättelser, något som även underbyggs av litteraturen (De los Reyes & Mulinari, ss.100-104). Men allt hänger ihop. En slags reträtt kan förklaras mot en tidigare traditionell förståelsearena mellan livsvärldarnas intersubjektiva kommunikativa utbyte. Det vill säga i det här fallet mellan den som av utanförskap och andra faktorer ligger i riskzonen för att rekryteras och mellan den livsvärld som utgör rekryten och dennes rörelse. Rätten som enligt Habermas teorier, inom det etablerade samhället utgör en konfliktlösande part får inte tillräckligt stort genomslag eftersom systemet idag inte uppfattas som skapat efter den här situationen och har kunnat anpassa sig tillräckligt fort, samt att radikaliserings sker innan någon kriminalitet kunnat kopplas till den specifika extremismen. Enligt informanternas berättelser och påpekanden i den tidigare forskningen uppnår i sin tur kommunernas olika policys inte tillräckligt stor effekt i nuläget eftersom ett omfattande preventivt arbete krävs (bilaga,1). En aktivt återupprättad kommunikation behövs mellan livsvärldarna, och de individer som ligger i riskzonen att radikaliserats och mot övriga livsvärldarna, samt systemet för att bryta den negativa trenden. Teorin vi lutar oss mot i uppsatsen bevisar att en

återetablering i kommunikationen bara kan skapas genom det intersubjektiva kommunikativa utbytet, så som genom aktiv argumentation där en ny förståelse inrättas mellan livsvärldarna. Men den måste ske innan individen i riskzonen för att radikaliseras skapat den ”immunitet” mot kritik som den livsvärlden byggt upp och som sluter den genom ett normativt skydd för omgivningen, den immunitet för kommunikation som Jürgen Habermas redogör för i sin teori kring kommunikativt handlande ”The theory of communicative action”, (Habermas 1984, ss.70-71). Det omfattande arbetet som behövs för att inkludera och komma till rätta med många av de problem som informanternas berättelser speglar, finns det stora ekonomiska utmaningar kring för kommunerna. Den ekonomiska utmaningen har framkommit både genom informanternas berättelser samt i tidigare forskning genom exempelvis rapporter kring myndigheters möjligheter vid kriser, risker och beredskap (MSB, ss. 9-13). Finansieringen skulle förmodligen behöva skötas statligt och preventionen inom en ny myndighet behövs möjligtvis nationellt riktat mot riskgrupper och riskområden. Först då skulle ett krav i kommunallagen vara helt befogat, så att inte ekonomiskt hårt ansatta kommuner som tagit ett stort ansvar i olika frågor riskerar att dräneras ekonomiskt. Samtidigt visar en binär sammanställning av en mindre del av informanternas redogörelse för situationen (ungdomarna) att radikalisering mot jihadism förekommer i kommunerna vilket i sin tur genom informanternas tolkningar antyder att en brist i dagens kommunala policys mot radikalisering förefaller och att ingen tillfredsställande effekt uppnåtts hittills (Bilaga 1). Vilket även öppnar upp för att en större och mer omfattande studie skulle behöva genomföras, som skulle kunna ge ännu tydligare svar i de här frågorna.

Utifrån informanternas tolkningar över situationen och mot bakgrund av teorin om livsvärld och system, kan vi förklara situationen som att den radikaliserade i sin tur har hamnat i en egen livsvärld tydligt avskärmat från det etablerade samhället och genom den process vi valt att kalla den omvända sekulariseringen, har den institutionaliserats till en parallell ideologi som ses som den enda legitima och som en följd blir även den etablerade rätten så att säga illegitim. Livsvärlden har slutit sig eller riskerar att sluta sig vilket genom teorin för kommunikation grundar för att en nödvändig argumentation mot en gemensam förståelsearena och gemensam norm kan bli svår att uppnå. Till frågan om huruvida det preventiva arbetet som sker på ett tidigt stadium och ute i kommunerna bör förtydligas så kan rätten där fylla en funktion genom exempelvis lagstiftning om preventivt arbete mellan systemnivåerna d v s att åtagandet för kommunen förtydligas så att inget faller mellan stolarna. Eftersom en likvärdig press för avsättandet av likvärdiga förebyggande insatser

skulle vara nödvändig i situationen för att inte arbetet ska riskera att bli för ”frivilligt” för kommunen, för litet eller missriktat, eller riskera att filtreras bort i det befintliga systemets styrlogiska resonemang. Samtidigt skulle som sagt förmodligen någon form av ny verksamhet behöva utvecklas, en verksamhet som inte bara verkar inom det befintliga systemet och det övergripande ansvaret för samordnandeuppdraget för att det skulle vara riktigt effektivt och genomförbart i praktiken och att man där med skulle komma till rätta med den brustna kommunikationslänken. För att förhindra utvecklingen av att den våldsbejakande extremismen sprider sig och utifrån vår analys av informanternas berättelser, tidigare forskning etcetera, behövs därför tydliga motåtgärder där individer i riskzonen att radikaliserats kan möta en person från en livsvärld som förstår sig på de processer som finns inom den radikaliserade individens livsvärld och förståelsearena. Det skulle exempelvis kunna ske genom aktiv motargumentation och kommunikation så att den kommunikativa länken som tidigare varit bruten återupprättas mellan individen och systemet. Detta behöver dock ske inom ett kontrollerat system så att inte ”informatören” riskerar sluta sig till den radikaliserades livsvärld, något som alltid finns med som en risk i inom det kommunikativa utbytet. Kommunerna behöver alltså verka för att länken mellan de individer som riskerar att radikaliserats återupprättas och detta behöver ske genom aktiv kommunikation som kräver ansträngning och arbete utanför det befintliga systemets upprättade och inarbetade kanaler. Möjligtvis i samarbete med nya personer som kan möta de radikaliserade individerna på deras arena och inom deras arena för livsvärlden men som samtidigt har klara regler för kommunikationen samt kommunikation gentemot kommunen och den befintliga systemnivån. För att återigen koppla ett tydligt svar till uppsatsens inledande delar på hur radikaliseringen genom informanternas tolkningar kan förklara mot bakgrund av Habermas teorier om livsvärld, system och kommunikation i det globala samhället, kan här nämnas i ett tydligt svar att det just är den kommunikativa länken, integreringen mellan livsvärlden, medborgarens mot systemets del som felat. Enligt de kvalitativa uppgifter vi insamlat tyder det på att den gjort det genom utanförskap och exkludering, bristande förmåga kring individens absorbering till systemets verkanssfär etcetera. Enligt informanternas berättelser får man uppfattningen om att systemet har verkat på en annan och inkompatibel nivå helt enkelt, vilket i sin tur utlöst att individen slutit sig till en ny livsvärld en livsvärld och nivå som utgör ett ”alternativ” till den nuvarande verkligheten. Individen i sin tur har inte varit förmögen att tränga igenom kommunikationen till den som råder för övriga livsvärldar och som står systemet nära. Sammanfattande kan sägas att utifrån de kvalitativt insamlade data vi har samt mot bakgrunden av tidigare forskning, sker radikaliseringen genom ett intersubjektivt

kommunikationsutbyte mellan livsvärldar i utanförskap, i spåren av krig och orättvisor och i spåren av en helt ny arbetsmarknad som infinner sig i den globala eran. En ny organisation, eller en revidering av befintliga för att möta utmaningarna, sysselsättningen och kommunikationen med medborgarna behövs där resurser skjuts till, exempelvis från statlig nivå så att inte kommunala budgetar och de orter som redan tagit ett stort ansvar utsätts ännu mer. En aktiv kommunikation behöver återupprättas mellan livsvärldarna och systemet. Systemet behöver även identifiera utmaningarna inom den globala marknaden och anpassa sig efter de nya effekterna. Utöver det behöver systemet, även integrera livsvärldarna inom huvudparten av de etablerade normerna för det demokratiska samhället och detta genom aktiv argumentation innan skyddande barriärer uppstått. För att livsvärldarna ska kunna acceptera varandra och rätten behövs samtidigt respekt visas mot de mänskliga rättigheterna inom ramen för en global och gemensam arena där medborgarskapet är det viktiga och förhållandet till det står i fokus, så att en ny sammanflätad horisont präglad av rationalitet framträder (Habermas 1993, s.141). Staten behöver vara så ”neutral” det bara går inom ramen för rationalitet och aktörerna måste samtidigt vara kritiska inför olika privilegier. Kommunala policys behöver efterlikna den långtgående neutrala rätten där inte subjektiva särbehandlingar kan stå i fokus utan det gemensamma och allas möjlighet att växa finns med som en viktig del (Habermas 1993, s.136). Individer kan handla rationellt, och då behövs rationella val till ett alternativt liv finnas, så som inkludering och sysselsättning och individers radikaliserade livstillvaro behöver fångas upp tidigt av berörda myndigheter. Att en människa handlar rationellt utifrån sin tillvaro redovisas inte minst i tankeexperimentet ”fångarnas dilemma”, och den rationalitet som fångarna i experimentet gör upp emellan sig för att nå minsta möjliga repressalier (Thurén 2013, s.89).

Som förslag för vidare forskning föreslår vi att radikaliseringsen även undersöks ur ett genusperspektiv. Exempelvis hur stor andel kvinnor som radikaliserats, finns det skyddsfaktorer kring genus? Vilken roll spelar exempelvis hegemonisk maskulinitet och liknande kring riskfaktorer och liknande. Det skulle vara nödvändigt att utföra större och mer omfattande undersökningar kring fenomenet och som till skillnad från vårt strikt kvalitativa upplägg och metod genomför även kvantitativa delar samt även ett större kvalitativt urval med fler olika informanter och som exempelvis är slumpvis utvalda.

8.1 Självkritik

Eftersom kommunikationen mellan livsvärldarna ständigt är pågående och i och med att vi genom det kommunikativa utbytet sammansluter oss till varandras livsvärldar är vi alla

deltagare i någon form av pågående kommunikativ process. Att vi genom vår position och vår möjlighet att sammansluta oss och argumentera, men även genom vårt normarv kan vi påpeka att vi har olika erfarenheter och där med olika synpunkter på vad som behöver göras. Vi kan exempelvis nämna att även vi som "forskare" befinner oss inom en livsvärld och upptas således av våra uppfattningar om vad som bör göras och vilka givna lösningar vi ser i olika situationer. Vi är därför självkritiska i vårt förhållningssätt där vi inser att vi tillhör olika livsvärldar utifrån våra livssituationer och de privilegier det kan medföra, därför krävs öppenhet och lyhördhet inför varandra och vi vill där med självklart visa respekt för olika tolkningar, utökade studier samt andra slutsatser. Vi kan förtydliga utifrån några röster men inte generalisera eller förklara allt, men att ge en förklarande röst kan ibland göra mycket.

9. Referenser

Agrell, Wilhelm & Treverton, F. Gregory (2015). *National Intelligence And Science*. Oxford University Press: Oxford

Artis (2009). *Research and risk modelling*.

Barber, Benjamin (1996). *Jihad VS. Mc World*, Time Books: New york

Bauman, Zygmunt (2006). *Community – seeking safety in an insecure world* Polity Press: UK

Bryman, Alan (2013). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 2. Liber: Stockholm

De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana (2005). *Intersektionalitet*. Liber: Malmö

Deflem, Mathiew (2008). *Sociology of Law visons of a scholarly tradition*. Cambridge

Denscombe, Martyn (2013). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Uppl.2. Studentlitteratur: Lund

Dicken, Peter (2015). *Global Shift – Mapping the changeing contours of the world economy*. Sage Publications: London

Direktiv nationell samordnare Citeras (Dir. 2014:103) [2014-06-26]

Drozdova, Katya & Gaubatz, Taylor, Kurt (2016). *Quantifying the qualitative – Information theory for Comparative Case Analysis*. Sage: London

Edling, Christoffer & Liljeros, Fredrik (2014). *Ett delat samhälle – makt, intersektionalitet och social skiktning*
Liber: Stockholm

Estrada, Felipe & Flyghed, Janne (2013). *Den svenska ungdomsbrottsligheten*. Uppl.3.
Studentlitteratur: Lund

Expo (2016) Citeras (Expo.se)

<http://expo.se/hatetspolitik/>

Green, Lorraine & Clarke, Karen (2016). *Social Policy For Social Work*.
Polity Press: UK

Habermas, Jürgen (1962). *Borgerlig offentlighet*. Svensk Uppl. 3
Arkiv Förlag: Lund

Habermas, Jürgen (1984). *The Theory of Communicative Action*. Volume. 1
Heinemann: London

Habermas, Jürgen (1987). *The Theory of Communication Action*. Volume. 2
Polity Press: Cambridge

Habermas, Jürgen (1992). *Moral Consciousness and Communicative Action*
Polity Press: Oxford

Habermas, Jürgen (1993). *Struggles for recognition in constitutional states*.
Blackwell

Habermas, Jürgen (1996). *Kommunikativt handlande – texter om språk, rationalitet och samhälle*. Uppl. 2
Daidalos: Göteborg

Habermas, Jürgen (1997). *Diskurs, rätt och demokrati*.
Daidalos

Habermas, Jürgen (1998). *Den postnationella konstellationen*.
Daidalos.

Hagedorn, M, John (2008). *A world of Gangs – Armed young men and gangsta culture*.
University of Minnesota Press: London

Länsstyrelsen i Skåne län (2016) citeras (Länsstyrelsen), *Sociala risker i Skåne – samhället förändras och vi måste förändra våra insatser*. [Länsstyrelserapport 2012:9] ss. 40-41

Malmö Kommun (2016) Citeras (Malmö.se) [2015-06-09]
<http://malmo.se/download/18.6fb145de1521ab79c0a1de06/1454059466634/Struktur+f%C3%B6r+arbetet+med+social+h%C3%A5llbarhet.pdf#search=%27ctc%27>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2016) citeras (MSB), *Hur styrs skyddet? – Underlag för dialog kring kommuners styrning av skyddet mot oönskade händelser*.

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25590.pdf>

[2016-06-06]

Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism (2016)

Citeras (Nationella samordnaren)

<http://www.regeringen.se/contentassets/6b598b05db1c4878934486209ab20431/en-nationell-samordnare-for-att-varna-demokratien-mot-valdsbejakande-extremism-dir.-2014103>

Newburn, Tim (2007). *Criminology*.
Willan Publishing: Oxfordshire

Oddvar Eriksen & Weigård (2000). *Habermas politiska teori*. Uppl.1
Daidalos

Oddvar Eriksen & Weigård (2000). *Habermas politiska teori*. Uppl.1
Studentlitteratur: Lund

Olesen, Gytz, Sören & Pedersen, Möller, Peter (2011). *Pedagogik i ett sociologiskt perspektiv*.
Studentlitteratur: Lund

Pease, Bob (2010). *Undoing privilege – unearned advantage in a divided world*.
Zed Books: London

Polisen (2016) Citeras (Polisen.se) [2015-06-24]

<https://polisen.se/Om-polisen/Uppdrag-och-mal/>

Ranstorp, Magnus (2015). *Förebyggande av våldsbejakande extremism på lokal nivå – exempel och lärdomar från Sverige och Europa*.

Försvarshögskolan – www.fhs.se

<http://www.fhs.se/Documents/Externwebben/forskning/centrumbildningar/CATS/F%C3%B6rebyggande%20av%20v%C3%A5ldsbejakande%20extremism%20p%C3%A5%20lokal%20niv%C3%A5.pdf>

Schmid, Alex, P (2013) *Radicalisation, De-radicalisation, Counter Radicalisation: A conceptual Discussion and Literature Review*.

ICCT: The Hague

Sveriges Radio (2016)Citeras (SR, 1) [2016-02-09]

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=110&artikel=6363624>

SVT 1 (2016) Citeras (SVT, 1) [2016-04-20]

<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/osama-krayem-formellt-misstankt-for-daden-i-paris>

SVT 3 (2016) Citeras (SVT, 3) [2016-04-10]

<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/Sahlin-kritisk-mot-malmos-arbete-mot-extremismen>

Sydsvenskan (2016) Citeras (Sydsvenskan) [2016-04-12]

<http://www.sydsvenskan.se/2016-04-11/kontakten-med-brodern-i-malmo-avslojade-osama-krayem>

The Guardian (2016) Citeras (The Guardian) [2015-11-15]
<http://www.theguardian.com/world/2015/nov/15/molenbeek-the-brussels-borough-in-the-spotlight-after-paris-attacks>

Thurén, Torsten (2013). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Uppl.2.

Liber: Stockholm

Unicef (2016) Citeras (Unicef.se) [2016-03]
<https://unicef.se/fakta/barn-i-socialt-utanforskap>

Weimann, Gabriel (2016). *Terrorism on the dark web – Studies in conflict & terrorism* (39:3), ss. 195-206

Routledge: 2016

10. Bilagor

Transkriberingarna från informanternas intervjuer finns att tillgå efter förfrågan. Det är på grund av etiska skäl, eftersom vi inte vill sprida originalen mer än nödvändigt av sekretessskäl och av hänsyn till informanternas säkerhet i och med den känsliga informationen.

Nedan följer en binär tabell av en kvantifierad sammanställning i ett utsnitt av den kvalitativa gruppintervjun med ungdomarna. Detta för att ge ett exempel på logisk stringens kring den kvalitativa slutsatsen och förhållandet mellan ”true” och ”false” i de kvalitativa tolkningarna.

Tabellen ska inte sammanblandas med ett kvantitativt forskningsupplägg!

Variables		Informant Ungdom 1	Informant Ungdom 2	Informant Ungdom 3
Independent Variable X		(livsvärld)	(livsvärld)	(livsvärld)
Dependent Variable Y				
X	Kommunala insatser mot radikaliserings förekommer	TRUE 1	TRUE 1	TRUE 1
Y	Informanten rapporterar ingen radikaliserings	FALSE 0	FALSE 0	FALSE 1
	Summary	(66%) 2/3 av de tre ungdomarna rapporterar att radikaliserings förekommer trots de kommunala insatserna.		

Intervjufrågor/Intervjuguide

Frågor som ställts till de teologiskt utbildade imamerna

1. Skulle du kunna förklara begreppet radikaliserings?
2. Hur ser du på radikaliserings i religionens namn?
3. Upplever du att det finns något arbete idag inom kommunen att för hindra radikaliserings och där exempelvis religionen används som utgångspunkt för att legitimera våld?
4. Anser du att det behövs ett förebyggande arbete mot radikaliserings och hur se du i sådana fall att man på bästa sätt förebygger det?
5. Nu har det kommit en ny lag i Sverige som ämnar förhindra så kallade terrorresor. Det vill säga att individer förbereder eller reser till platser för att tränas inför exempelvis terrorism. Hur ser du på en sådan lag? Ett sådant förbud?
 - Anser du att det borde vara otillåtet att exempelvis resa till ett annat land för att kriga eller förbereda terrordåd?
 - Tror du att en lag kan förhindra sådana resor?

Frågor som ställts till trygghetssamordnaren inom kommunen

1. Berätta fritt hur ser du på problematiken med radikaliserings?
2. Hur arbetar ni i kommunens brottsförebyggande råd mot extremism eller mot radikaliserings och demokratin?
3. Om man ser till brottsförebyggande arbetet i kommunen, Tror du att man har tillräckliga resurser för att arbeta med det?
 - Behövs det mer eller behövas det förtydligas kanske i kommunallagen att man har sett det utifrån brottsförebyggande arbete eller det finns inte direkt, alltså att det står inte direkt i kommunallagen?

- Skulle det vara en fördel definierat tydligt?

Frågor som ställts till ungdomarna

1. Begreppet radikaliserings, vad betyder det? Kan någon av er förklara vad det betyder?
2. Varför de ungdomar som lever i frid och fröjd i till exempel Sverige åker och krigar?
3. Vad kan kommunen göra för att de här ungdomarna inte radikaliserar?

Frågor som ställts till justitieminister Morgan Johansson

1. Hur ser du på radikaliserings?
2. Om man ser lokalt till Sverige, tror du att det är större problem i vissa regioner än andra?
3. Kommunernas arbete kring det här med radikaliserings, hur skulle du betygsätta det?
 - Tycker du att man tar det på allvar?
4. Brottsförebyggandearbetet är vad jag förstår mycket på kommunens initiativ och inte alltså reglerat i kommunallagen och så, Polisen sköter ju mycket. Behöver man verifiera det?
 - Kommuner arbetar ofta generellt med brottsförebyggande frågor. Hur ser du på sådant?
 - Ser du att lagstiftningen är en viktig del på vägen?

